

AUTO-BOMBE KAO TERORISTIČKA SREDSTVA

Đujić, Klara

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:642798>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-06**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Veleučilište u Karlovcu

Odjel Sigurnosti i zaštite

Specijalistički diplomski stručni studij Sigurnosti i zaštite

Klara Đujić

AUTO-BOMBE KAO TERORISTIČKA SREDSTVA

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2021.

Karlovac University of Applied Sciences

Safety and Protection Department

Specialist graduate professional study of Security and Protection

Klara Đujić

CAR-BOMB AS A TERRORIST RESOURCES

FINAL PAPER

Karlovac, 2021.

Veleučilište u Karlovcu

Odjel Sigurnosti i zaštite

Specijalistički diplomski stručni studij Sigurnosti i zaštite

Klara Đujić

AUTO-BOMBE KAO TERORISTIČKA SREDSTVA

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

Davor Kalem, struč.spec.crim., pred.

Karlovac, 2021.

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
KARLOVAC UNIVERSITY OF APPLIED SC
Trg J.J.Strossmayera 9
HR-47000, Karlovac, Croatia
Tel. +385 - (0)47 - 843 - 510
Fax. +385 - (0)47 - 843 - 579

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU

Stručni / specijalistički studij: Sigurnost i zaštita

Usmjerenje: Zaštita od požara

Karlovac, 2020.

ZADATAK ZAVRŠNOG RADA

Zadaci:

1. Definirati pojam terorizma
2. Pojasniti nastanak terorizma i njegove oblike
3. Navesti zakonske odredbe za borbu protiv terorizma u Republici Hrvatskoj i svijetu
4. Opisati oblike terorističkih napada
5. Pojasniti terorističke napade auto - bombama
6. Analizirati aktualne slučajeve napada auto bombama u svijetu i Republici Hrvatskoj
7. Predložiti mjere za poboljšanje borbe protiv terorizma

Student: Klara Đujić

Matični broj: 0422418020

Naslov: Auto-bombe kao teroristička sredstva

Opis zadatka:

Zadatak zadan:

Rok predaje rada:

Predviđeni datum obrane:

Svibanj 2021.

21. 09. 2021.

30. 09. 2021.

Mentor:

Predsjednik Ispitnog povjerenstva:

Davor Kalem, struč.spec.crim., pred.

Dr. sc. Snježana Kirin, prof. v. škole

Zahvaljujem se Davoru Kalemu, struč. spec. crim., predavaču, na mentorstvu i strpljenju.

Zahvaljujem se svim profesorima i djelatnicima Veleučilišta u Karlovcu na prenesenom znanju i trudu kroz ovih pet godina.

Posebno se zahvaljujem svojoj obitelji koja me podržavala, pomagala i pružila mi uvjete za pohađanje Veleučilišta.

Klara Đujić

U uvodnom radu opisan je terorizam općenito kao pojam i njegove vrste kroz povijest te posebno korištenje auto-bombi u terorističkim napadima kao vrlo popularna metoda terorističkog djelovanja.

Jedna od najvećih prijetnji današnjice za sigurnost države i društva je terorizam. Iako terorizam postoji od davnih vremena, teroristički napadi koji se događaju danas odnose brojne žrtve, a ujedno utječu na politička, gospodarska, športska, kulturna i brojna događanja u svijetu. [4]

Država mora održati sigurnost od vanjskih prijetnji, kao što su moguće vojne prijetnje drugih država na međunarodnoj sceni ili prijetnje od strane drugih aktera, primjerice terorista. Također mora pružiti sigurnost u odnosu na unutarnje prijetnje koje su potencijalna ili stvarna opasnost državi, vladavini ili teritorijalnom i demografskom integritetu. [14]

Posebna pažnja pridaje se uporabi auto-bombi kroz povijest, općenito o auto-bombama, terorističkim atentatima auto-bombama i prevenciji terorističkih napada.

Auto-bomba je improvizirana eksplozivna naprava dizajnirana za postavljanje i eksploziranje u automobilu ili drugim vozilima. Svrha auto-bombe je eliminiranje objekata ili ljudi koji se nalaze unutar njezinog radijusa. [11]

Ključne riječi: terorizam, sigurnost, auto-bomba, teroristički napadi auto-bombama

SUMMARY

The introductory part describes terrorism in general as a concept and its types throughout history, and especially the use of car bombs in terrorist attacks as a very popular method of terrorist action.

One of the biggest threats to the security of states and society today is terrorism. Although terrorism has existed since ancient times, the terrorist attacks that are taking place today involve numerous victims and at the same time affect the political, economic, sports, cultural and numerous events in the world.

A state must maintain security from external threats, such as possible military threats from other states on the international stage or threats from other actors, such as terrorists. It must also provide security against internal threats that are potential or actual threats to national character, governance or territorial and demographic integrity.

Special attention is paid to the use of car bombs throughout history, in general about car bombs, terrorist bombings and the prevention of terrorist attacks.

A car-bomb is an improvised explosive device designed to be planted and exploded in a car or other vehicle. The purpose of a car bomb is to eliminate objects or people within its radius.

Keywords: terrorism, safety, car-bomb, terrorist attacks car-bombs

SADRŽAJ	IV
ZAVRŠNI ZADATAK.....	I
PREGOVOR.....	II
SAŽETAK.....	III
SADRŽAJ.....	IV

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
2. SUVREMENI TERORIZAM ILI TERORIZAM NOVIJEG DOBA	2
3. VRSTE TERORIZMA	5
3.1. Individualni terorizam.....	5
3.1.1. Vukovi samotnjaci	5
3.2. Državni terorizam	7
3.3. Samoubilački terorizam	9
4. ZAKONSKE ODREDBE U VEZI TERORIZMA.....	12
4.1. Strategija Republike Hrvatske u borbi protiv terorizma.....	14
5. POVIJEST KORIŠTENJA AUTO- BOMBI	17
6. OPĆENITO O AUTO- BOMBAMA	19
6.1. Korištenje auto-bombi.....	20
6.2. Suvremeni početci korištenja auto-bombi.....	22
6.3. Uporaba auto-bombi od strane terorističkih organizacija.....	26
6.3.1. IRA (Irska republikanska armija)	26
6.3.1.1. Bombaški napadi u Belfastu.....	27

6.3.2. Hamas	31
6.3.2.1 Napad na autobus u središtu Afule.....	31
6.3.2.2 Napad na autobus u ulici Dizengoff	33
6.3.3. Al-Qaeda	34
6.3.3.1. Napadi auto-bombom i klorom.....	37
6.3.3.2. Napad na američka veleposlanstva u Keniji i Tanzaniji.....	37
6.3.4. ISIL	39
6.3.4.1. ISIL-ov razvoj SVBIEDA.....	40
6.4. Uporaba auto-bombi od strane organiziranog kriminala	43
6.4.1. Napad auto-bombom na talijanskog suca Paola Borsellina	43
6.4.2. Napad auto-bombom na suca Giovanni Falconea	44
6.5. Bombaški napadi u Republici Hrvatskoj	45
6.5.1. Teroristički napad na policijsku postaju u Rijeci	45
6.5.2. Napad na Ivu Pukanića	47
7. STRATEGIJA EU ZA BORBU PROTIV TERORIZMA.....	49
8. ZAKLJUČAK.....	54
9. LITERATURA	57

1. UVOD

Terorizam je specifičan oblik agresivnog djelovanja protiv naroda, životne sredine i materijalnih dobara neke zemlje. Riječ terorizam dolazi od latinske riječi "terror" što označava strah, užas, zadavanje straha, izazivanje straha. Terorizam se očituje u različitim formama, kao što su: otmice poznatih osoba, državnika, političara, aviona, masovna ubojstva, atentati, kontaminacije, uništavanje životne sredine, podmetanje požara, trovanje bojnim otrovima, izazivanje raznih bolesti i epidemija, itd. [1]

Terorizam je planirano, namjerno i sustavno ubijanje, ozljeđivanje i dovođenje u opasnosti nevine ljude, kako bi se utjerao strah u svrhu nekog političnog cilja. [2]

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet i cilj ovog rada je proučavanje korištenje auto-bombi kao terorističkog sredstva kroz povijest u različitim zemljama.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Tijekom izrade ovog rada korištena je stručna literatura iz knjiga, kao i internetske stranice i članci koji se bave odabranom tematikom.

2. SUVREMENI TERORIZAM ILI TERORIZAM NOVIJEG DOBA

Suvremeni terorizam pokriva period od kraja 60-tih godina prošlog stoljeća pa do današnjih dana. Postoji i javlja se u manjoj mjeri nego ranije, a prema kategoriji, ciljevima i primijenjenom oružja u napadima ne razlikuje se u velikoj mjeri od onoga koji se javljao u desetljeću ranije. Veličinom i jačinom nalazi se tek na razini terorizma s kraja 70-ih godina, odnosno početka 80-ih godina dvadesetog stoljeća. Suvremeni terorizam se zapravo nastavlja na slične metode nasilnog djelovanja koje su se odvijale u daljnjoj povijesti. Po pitanju vrsta napada koje terorističke skupine koriste, situacija je u promatranim desetljećima ostala gotovo nepromijenjena. Najučestaliji su bombaški napadi, odnosno napadi eksplozivnim napravama, a u manjem broju slučaja i oružani napadi. Jedina evidentna promjena u vrstama napada jest korištenje atentata kao oblika terorističkog djelovanja prije pojave novih načina (automobilima, kamionima, vukovi samotnjaci). [4]

Između 1970. i 2016. godine u svijetu se dogodilo više od 170.000 terorističkih napada, a više od polovice tih napada (52%) uključivalo je uporabu eksplozivne naprave. Eksplozivne naprave koje su korištene u tim napadima bile su na bombašima samoubojicama, vozilima, granate i rakete. Više od polovice (57%) svih napada eksplozivnim napravama dogodili su se u samo 10 zemalja (Tablica 1). [6]

Tab.1. 10 zemalja u kojima su se najviše koristile eksplozivne naprave kao terorističko sredstvo

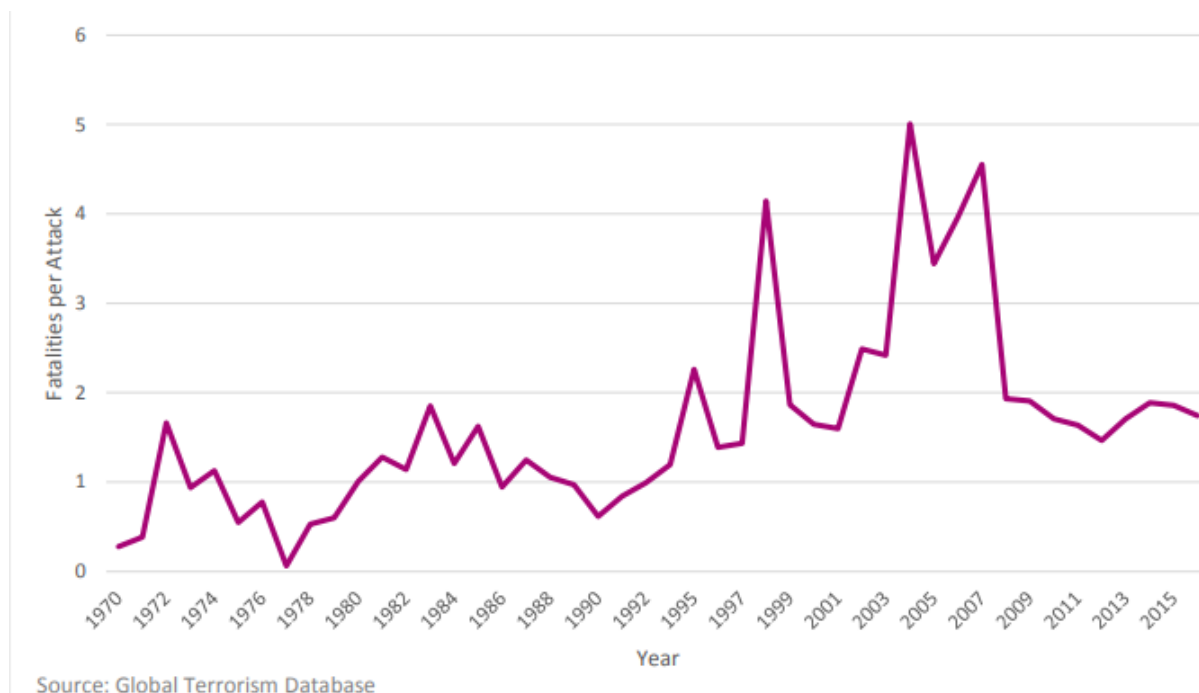
https://www.start.umd.edu/pubs/START_MassCasualtyExplosivesAttacksIraqAfghanistan_BackgroundReport_June2017.pdf 22.08.2021.

Country	Region	Total Explosives Attacks	Total Attacks	Percent Explosives Attacks	Rank Total Attacks
Iraq	Middle East	17,079	22,131	77.2%	1
Pakistan	South Asia	7,709	13,631	56.6%	2
Afghanistan	South Asia	6,195	11,304	54.8%	3
India	South Asia	4,795	10,958	43.8%	4
Colombia	South America	3,250	8,162	39.8%	5
Peru	South America	3,175	6,087	52.2%	7
Philippines	Southeast Asia	2,207	6,209	35.6%	6
United Kingdom	Western Europe	2,204	5,094	43.3%	9
El Salvador	Central America	2,103	5,320	39.5%	8
France	Western Europe	2,029	2,643	76.8%	19

Prosječna smrtnost u svim napadima koji uključuju eksplozivne naprave, s vremenom se povećavala (Graf 1). Od 1970. do 1994. godine, prosječna smrtnost od ovih napada nikada nije prelazila dvije ubijene osobe po napadu. Međutim, prosječna smrtnost se povećala od 1990. do 1998., a zatim ponovno od 2001. do 2007. prosječna smrtnost napada dosegla je vrhunac s više od pet osoba ubijenih po napadu. Od 2008. prosječna smrtnost se stabilizirala na manje od dvije osobe ubijene po napadu. [6]

Graf 1. Prosječna smrtnost terorističkih napada eksplozivnim napravama od 1970. do 2016.

https://www.start.umd.edu/pubs/START_MassCasualtyExplosivesAttacksIraqAfghanistan_BackgroundReport_June2017.pdf 22.08.2021.

Suvremeni terorizam širok je pojam uz kojeg usko vežemo:

- veću dostupnost informacija,
- bolju povezanost ljudi kroz komunikaciju preko raznih medija,
- brzi tehnološki napredak,
- povećanje industrije naoružanja

Suvremeni terorizam također je karakteriziran individualnim napadima koji su usmjereni protiv točno određenog cilja, a ponekad i šire. Terorizam se sve više koristi nekonvencionalnim vrstama oružja. Informacija kao „oružje novijega doba“ može stvoriti mnogo više negativnih posljedica od konvencionalnih vrsta naoružanja. Suvremeno doba terorizma nosi i korištenje modernog naoružanja i nekonvencionalnih sredstava vršenja terorističkog akta poput dronova, automobila, kamiona i slično. Tehnike terorizma u današnjem svijetu su suvremene, i terorizam danas postaje sofisticiraniji od prethodnih oblika, ali nije promjenjiv u svojoj biti. [5]

3. VRSTE TERORIZMA

Postoje 3 glavne vrste terorizma:

1. Individualni terorizam
2. Državni terorizam
3. Samoubilački terorizam [14]

3.1. Individualni terorizam

Individualni terorizam često se povezuje s ranim anarhistima na prijelazu u 19. stoljeće u Italiji i Francuskoj. Otpor bez vođe može se definirati kao vrsta individualnog terorizma. Strategije starih terorista bile su diskriminirajuće, oni su svoje postupke doživljavali kao propagandu djela i obično su se usredotočili na određene žrtve kako bi što prije došli do društvenih i političkih promjena. Novi teroristi traže promjenu u cijelom svijetu, a ne nešto što se može postići kratkoročno. Stoga uzrokuju veliki broj žrtava i ne boje se počiniti samoubojstvo. Zapravo, često su nadahnuti i upućeni da to učine. Individualni terorizam organiziran je labavije i decentraliziranije u odnosu na stare, hijerarhijske i centralizirane organizacije terorizma. Snaga se raspršuje kroz različite terorističke ćelije, koje sve ostaju u kontaktu, ali djeluju same. Njegovi sljedbenici dijele osobno uvjerenje i inspiraciju, a ne institucije i organizacije. [7]

3.1.1. Vukovi samotnjaci

"Vukovi samotnjaci" su vrsta individualnog terorizma u kojoj se pojedinac ili vrlo mala skupina uključuje u djela protudržavnog nasilja neovisno o bilo kojem pokretu, vođi ili mreži potpore. Oni izvode terorističke napade na državne institucije ili skreću pozornost na određene društvene probleme.

Četiri ključne značajke "vukova samotnjaka":

- djeluju pojedinačno
- ne pripadaju organiziranoj terorističkoj skupini ili mreži
- djeluju bez izravnog utjecaja vođe ili hijerarhije
- taktiku i metode osmišljava pojedinac, te ih usmjerava bez ikakve izravne vanjske zapovijedi ili upute [7]

Vukovi samotnjaci fizički se izoliraju od društva, ali istovremeno traže priznanje za svoje uzroke kroz izgovorene izjave i prijetnje, slanjem tekstualnih poruka i e-mailova te putem video snimaka. Od 1940. do 2000. godine, 38 vukova samotnjaka počinilo je 171 napad, ubivši 98 ljudi, a ozlijeđivši još 305. U napadima je korišteno vatreno oružje i bombe. Otprilike 60% vukova samotnjaka počinilo je po jedan napad, a 40% je počinilo više napada, kao što je „Unabomber“ Theodore Kaczynski¹ koji je izvršio 16 bombaških napada u razdoblju od 17 godina, serijski ubojica Joseph Paul Franklin² odgovoran za približno 23 napada u četiri godine i Muharem Kurbegović³, "Abecedni bombarder", koji je u dvije godine izveo deset napada. Od 2001. do 2013. godine, 45 vukova samotnjaka počinilo je 45 napada, ubivši 55 ljudi i ozlijeđivši još 126. Ovi napadi nisu uključivali samo vatreno oružje i bombe, već i zrakoplove, biološko oružje, noževe i građevinsku opremu. [8]

¹ Theodore Kaczynski rođen je 22.05.1942. u Chicagu. Bio je matematički genij, ali je 1969. napustio profesorsku karijeru kako bi započeo živjeti u divljini, blizu Lincolna, Montana. Razvio je filozofiju radikalne zaštite okoliša i protivljenja modernoj tehnologiji, te je pokušao objaviti akademske eseje o tim temama. Odbijanje jednog od njegovih radova od strane dva sveučilišta u Chicagu 1978., smatra se da ga je potaknulo da proizvede i isporuči svoju prvu poštansku bombu. Između 1978. i 1995., Kaczynski je poštom ili ručno isporučio niz bombi koje su ubile 3 osobe, a ranile 23. Uhićen je 03.04.1996. te je osuđen na doživotni zatvor bez mogućnosti uvjetnog otpusta.

² Joseph Paul Franklin rođen je 13.04.1950. u Mobileu, Alabama. U srednjoj školi razvio je interes za nacizam te je postao član Nationalsocijalističke bijele narodne stranke. Smatrao je da svijet treba očistiti od crnaca i Židova. Između 1977. i 1980. počinio je približno 23 napada. Franklin je osuđen u kolovozu 2013. na smrtnu injekciju. 20. studenog 2013. pogubljen je u Missouri.

³ Muharem Kurbegović rođen je 1943. u Sarajevu. Studirao je inženjerstvo u Europi, te se 1967. preselio u Ameriku, pronašavši posao u zrakoplovnoj industriji. Često je provodio vrijeme u plesnim dvoranama, te je uhvaćen na takvom mjestu kako masturbira. Nakon suđenja zbog njegovog razvratnog ponašanja, njegova sposobnost otvaranja vlastite plesne dvorane, bila je ugrožena. Njegovo američko državljanstvo, također je bilo na kocki. Kurbegović se tada zakleo na osvetu sucu. Kurbegović je dobio nadimak "Abecedni bombarder" zbog svog navodnog plana napada na mjesta u redoslijedu koji bi napravio anagram "Aliens of America". Kasnije je to osporio i izjavio kako je njegov cilj bio "potkopati i nagrizati temelj zapadne civilizacije, a to je Sveta Biblija". Osuđen je 16. listopada 1980. na doživotni zatvor.

U Manchesteru 2017. godine, nakon koncerta pjevačice Adriane Grande, Salman Abedi⁴ aktivirao je eksplozivnu napravu, skrivenu u torbi. Eksplozivna naprava imala je na sebi vijke i čavle koji su se prilikom eksplozije raspršili po prostoru. Poginulo je 23, a ozlijeđeno 120 osoba. To je bio prvi teroristički napad u Manchesteru. [37]

U večernjim satima 14. srpnja 2016. godine, tisuće ljudi okupilo se na obali grada Nice u Francuskoj. Povod okupljanja bila je proslava pada Bastille⁵ (državnog praznika). U 22:45 po lokalnom vremenu, kamion marke Renault preskočio je rub pločnika, prolazeći kroz gomilu brzinom od 60 kilometara na sat, namjerno gazivši ljude. Smrtno je stradalo više od 84 osobe, a lakše ili teže ranjeno je njih najmanje 400. Napadač je prošao kamionom više od kilometar šetališta ispunjenog pješacima prije nego što ga je zaustavila policija. Napadača su ubili francuski policajci, koji su ga pokušali prisiliti da zaustavi kamion. Napad je izveo Mohamed Lahouaiej Bouhlel⁶, inače stanovnik Nice s dvojnim državljanstvom (francuskim i tuniskim). [38]

3.2. Državni terorizam

Državni terorizam predstavlja uporabu sile koja ne dostiže razinu rata i agresije, odnosno kojom se nastoje postići politički ciljevi bez objave rata. Države su u povijesti koristile nasilje protiv neistomišljenika i revolucionara koji su pokušavali promijeniti odnose moći ili potkopati državu.

⁴ Salman Abedi rođen je u Manchesteru. Bio je povezan sa sitnim kriminalom, ali nikada nije povezan sa radikalnim stavovima. Poginuo je u Manchesteru, nakon što je aktivirao eksplozivnu napravu na koncertu Adriane Grande.

⁵ Pad Bastille- događaj koji Francuzi obilježavaju kao državni praznik sjećajući se 14. srpnja 1789. kada su revolucionarne snage osvojile zloglasnu tvrđava Bastille, tamnicu u pariškom predgrađu Saint Antoine. Na mjestu nekadašnje tamnice izgrađena je operna palača istoga imena.

⁶ Mohamed Salmene Lahouaiej-Bouhlel rođen je u M'saken , Tunisu. Imao je francusku boravišnu dozvolu, a 2005. se preselio u Nicu, gdje je radio kao vozač kamiona za dostavu. Policiji je bio poznat po pet ranijih kaznenih djela, osobito u vezi s oružanim nasiljem.

Države mogu na različite načine biti umiješane u terorizam, a u osnovi se dijele na:

- terorističke države⁷
- države-sponzore terorizma

Terorističke države se dijele na države koje provode teror nad vlastitim stanovništvom⁸, što je u povijesti bilo poglavito obilježje totalitarnih režima i autoritarnih vođa i država koje koriste legalne snage sigurnosti za teror izvan svojih granica u svrhu postizanja vlastitih političkih interesa.

Države-sponzori terorizma na različite načine pomažu terorističkim organizacijama ili pojedincima u izvođenju terorističkih akcija koje državi-sponzoru mogu donijeti određenu korist na unutarnjem ili vanjskom političkom planu. Oblici pomoći ili podrške mogu biti:

- financijska podrška – terorističke organizacije teško mogu same financirati svoje aktivnosti te uvelike ovise o financijskoj pomoći s raznih strana, među kojima financijska pomoć neke države zasigurno zauzima značajno mjesto
- vojna podrška – države mogu terorističke organizacije opskrbljivati oružjem, ali mogu za njihove pripadnike organizirati i razne vojne vježbe na svom teritoriju

⁷ Prosinačke žrtve 5. prosinca 1918. - Samo četiri dana nakon proglašenja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, 5. prosinca 1918., pale su prve žrtve novog režima. Krenula je povorka nezadovoljnih građana, predvođena pripadnicima 25. i 53. pješačke (domobranske) pukovnije, koja je izvikivala parole potpore Stjepanu Radiću, kao i boljševičkoj revoluciji. Na saznanje o prosvjednicima, šef policije Grga Anđelinović je na Jelačićevom trgu razmjestio tri mitraljeza na kućnim adresama 6 i 12. Poginulo je 13 osoba, a više od 20 ih je ranjeno.

⁸ Crveni teror - kampanja masovnog ubijanja civila, zatvaranja i izvansudske likvidacije koje su boljševičke vlasti Sovjetske Rusije za vrijeme građanskog rata od 1918. do 1922. provodile nad tzv. "klasnim neprijateljima".

Teror Crvenih Kmera - ubijeno je, prema procjenama, između 1.5 i 3 miliona ljudi. Kambodžanski građanski rat rezultirao je uspostavom Demokratske Kampučije od strane Crvenih Kmera, koji su planirali stvoriti formu agrarnog socijalizma zasnovanu na idealima staljinizma i maoizma. To je dovelo do prisilnog preseljenja stanovništva iz urbanih centara, torture, masovnih pogubljenja, prisilnog rada, neuhranjenosti i bolesti, pri čemu je umrlo 25% ukupnog stanovništva Kambodže.

- operativna podrška – odnosi se na pribavljanje lažnih dokumenata, specijalne opreme, osiguranje smještaja teroristima i sl.
- iniciranje terorističkih napada – uključuje odabir mete napada, kao i davanje specijalnih instrukcija vezanih za njihovo izvođenje
- izravna uključenost u terorističke napade – država u napade uključuje pripadnike svojih obavještajnih agencija i sigurnosnih snaga ili njihove suradnike

[9]

3.3. Samoubilački terorizam

Samoubilački terorizam je operativna metoda prema kojoj čin terorističkog udara ovisi o smrti počinitelja. To je oblik nasilnog djelovanja u kojem je život oružje. Za razliku od razdoblja početaka suvremenog samoubilačkog terorizma 1980-ih kada su se prosječno događala tri samoubilačka akta godišnje, danas je broj akata na godišnjoj razini povećan stotinu puta. Riječ je o strateškom, racionalnom i bitno efikasnijem obliku djelovanja radi ostvarenja političkih ciljeva.

Samoubilački terorizam motiviran je političkim razlozima, religija je u određenim slučajevima tek ideološki pokretač koji terorističke organizacije koriste za mobiliziranje i opravdavanje nasilnih akcija, a ne glavni motivator akcije. U razdoblju od 2004. do 2009. diljem svijeta izvršeno je prosječno 300 samoubilačkih akata (Tablica 2). [10]

Tab.2. . Broj samoubilačkih terorističkih napada od 1981. do 2011.

file:///C:/Users/38598/Downloads/17_Bilandzic_Grubic.pdf 22.08.2021.

Ukupan broj terorističkih akata	2297
Ukupan broj smrtno stradalih	29.951
Ukupan broj ranjenih	76.332
Broj smrtno stradalih po jednom aktu	13,1
Broj ranjenih po jednom aktu	33,3

2004. godine dr. Robert A. Pape osnovao je "Chicago Project on Suicide Terrorism"⁹ (COPST) za istraživanje uzroka, ponašanja i posljedica samoubilačkih terorističkih kampanja te za uspostavu, održavanje i ažuriranje najopsežnije baze podataka o samoubilačkim napadima i napadačima (Graf 2). CPOST je 2014. preimenovan u "Chicago Project on Security and Threats"¹⁰ u znak priznanja za značajne promjene od svog osnutka. U grafu su bojama označene žrtve napada :

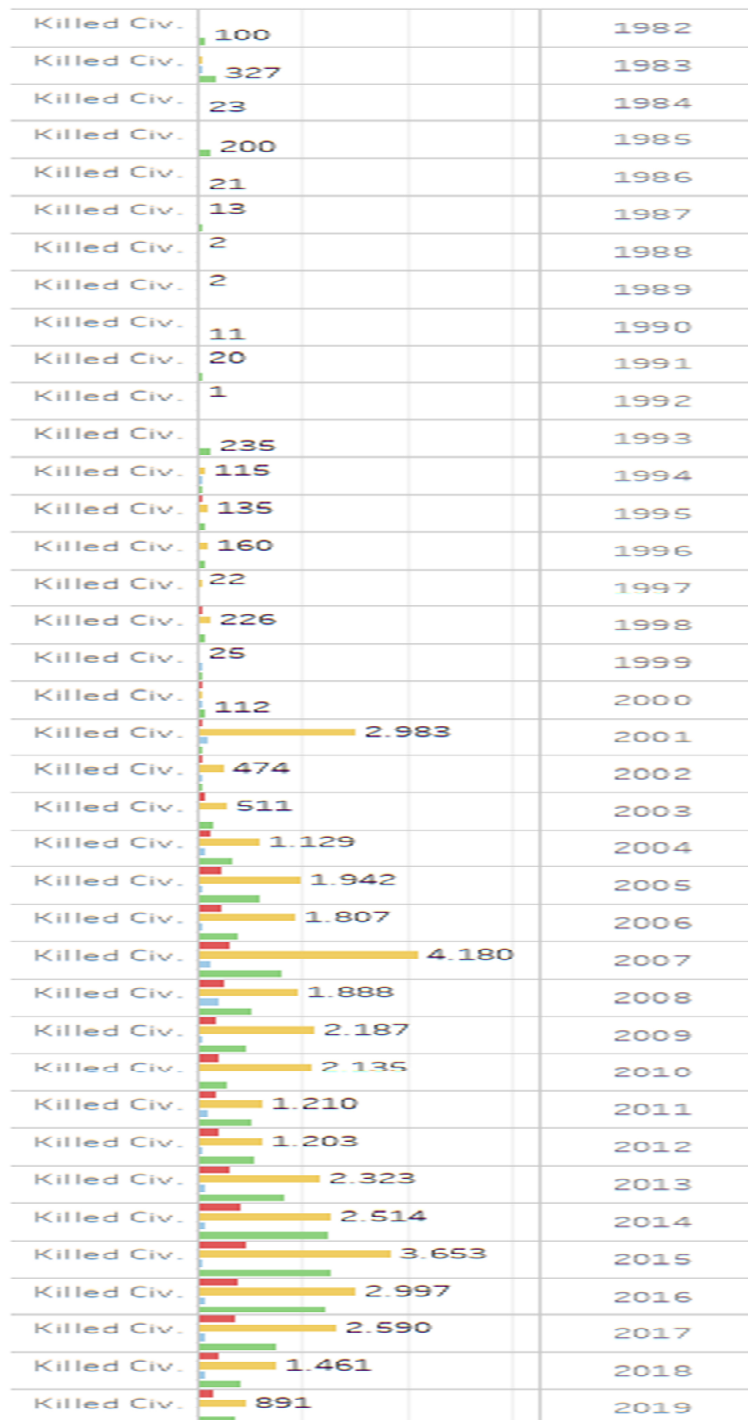
- žuta – civili
- plava – političari
- zelena – zaštitari/osiguranje
- crvena – napadači

[11]

⁹ Chicago projekt o samoubilačkom terorizmu

¹⁰ Chicago projekt o sigurnosti i prijetnjama

Graf 2. Broj žrtava u samoubilačkim napadima od 1982. do 2019.
https://cpost.uchicago.edu/research/suicide_attacks/dsat_online/ 22.08.2021.

4. ZAKONSKE ODREDBE U VEZI TERORIZMA

Opća Deklaracija o ljudskim pravima je usvojena i proglašena od Opće skupštine Ujedinjenih naroda, 10. prosinca 1948. Govori da su svi jednaki pred zakonom i imaju pravo na jednaku zaštitu, bez diskriminacije.¹¹ Nitko ne smije biti podvrgnut samovoljnom uhićenju ili zatvoru.¹² Svatko optužen za kazneno djelo ima pravo da ga se smatra nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja u javnom postupku, u kojem su mu pružena jamstva potrebna za obranu.¹³ Svatko ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja¹⁴, pravo na životni standard koji odgovara zdravlju i dobrobiti njega samoga i njegove obitelji¹⁵. Ništa se u ovoj Deklaraciji ne može tumačiti kao pravo bilo koje države, grupe ili osobe da poduzmu bilo koju aktivnost ili izvrše bilo koji čin usmjeren na uništenje prava i slobode pojedinca¹⁶. [39]

Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju terorizma sastavljena je u Varšavi, 16. svibnja 2005. u izvorniku na francuskom i engleskom jeziku, a Republika Hrvatska ju je potpisala 16. svibnja 2005. U Konvenciji države članice žele poduzeti učinkovite mjere radi sprječavanja terorizma, posebno u javnom pozivanju na teroristička djela, novačenja ili obuku za terorizam. U ovoj Konvenciji ni pod kakvim okolnostima ne mogu se opravdati politička, filozofska, rasna, etnička, vjerska i slična teroristička kaznena djela.¹⁷ Svaka država poduzima mjere potrebne za poboljšanje i razvoj suradnje među državnim tijelima radi sprječavanja terorističkih kaznenih djela i njihovih negativnih učinaka, među ostalim:¹⁸

- razmjenom podataka,
- poboljšanjem fizičke zaštite osoba i objekata,

¹¹ Članak 7. Opće deklaracije o ljudskim pravima (NN 12/2009)

¹² Članak 9. Opće deklaracije o ljudskim pravima (NN 12/2009)

¹³ Članak 11. Opće deklaracije o ljudskim pravima (NN 12/2009)

¹⁴ Članak 19. Opće deklaracije o ljudskim pravima (NN 12/2009)

¹⁵ Članak 25. Opće deklaracije o ljudskim pravima (NN 12/2009)

¹⁶ Članak 30. Opće deklaracije o ljudskim pravima (NN 12/2009)

¹⁷ Zakon o potvrđivanju Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju terorizma (NN 10/2007)

¹⁸ Članak 3. Zakona o potvrđivanju Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju terorizma (NN 10/2007)

- pojačanjem obuke i planova suradnje u kriznim situacijama [40]

Kazneni zakon Republike Hrvatske, GLAVA I. TEMELJNE ODREDBE, propisuje kaznenopravne sankcije samo za ona ponašanja kojima se ugrožavaju osobne slobode i prava čovjeka te druga prava i društvene vrijednosti zajamčene i zaštićene Ustavom Republike Hrvatske i međunarodnim pravom.¹⁹

Tko s ciljem ozbiljnog zastrašivanja, narušavanja ili uništavanja temeljnih ustavnih, političkih, gospodarskih ili društvenih struktura države ili međunarodne organizacije, počini jedno od sljedećih djela koje može ozbiljno naštetiti državi ili međunarodnoj organizaciji:²⁰

1. napade na život osobe kojoj mogu prouzročiti smrt,
2. napade na tijelo drugoga,
3. otmicu ili uzimanje talaca,
4. uništenje državnih ili javnih objekata, prometnog sustava, infrastrukture uključujući i informacijske sustave, privatne imovine koje može ugroziti živote ljudi ili prouzročiti znatnu gospodarsku štetu,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

Tko izravno ili neizravno daje ili prikuplja sredstva s ciljem da se ona koriste ili znajući da će se koristiti, u potpunosti ili djelomično, u svrhu činjenja jednog ili drugog kaznenog djela kojem je cilj prouzročiti smrt ili tešku tjelesnu ozljedu civila ili druge osobe koja nije aktivno uključena u oružani sukob, ako je svrha tog djela zastrašiti stanovništvo ili prisiliti neku državu ili međunarodnu organizaciju da što učini ili ne učini,

kaznit će se sa kaznom zatvora od jedne do deset godina.²¹

¹⁹ Članak 1. Kaznenog Zakona (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21)

²⁰ Članak 97.: Terorizam, Kazneni Zakon (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21)

²¹ Članak 98. : Financiranje terorizma, Kazneni Zakon (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21)

Tko javno iznese ili pronese zamisli kojima se izravno ili neizravno potiče na terorizam ili financiranja terorizma,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.²²

Tko vrbuje drugoga da se pridruži terorističkom udruženju radi njegovog doprinosa u počinjenju kaznenog djela,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.²³ [41]

4.1. Strategija Republike Hrvatske u borbi protiv terorizma

Terorizam je jedan od najsloženijih, najizazovnijih i najopasnijih političko-sigurnosnih fenomena suvremenog doba. Kao spoj politike i nasilja, kao uporaba terora (nasilja, zastrašivanja), terorizam je uvijek udar na državni, politički, društveni sustav i građane jedne države. Odgovor na terorizam zahtijeva ukupnost koordiniranog državnog i društvenog djelovanja. Akcijski plan za prevenciju i suzbijanje terorizma predstavlja upravo takav pristup djelovanja Republike Hrvatske prema terorizmu.

Akcijski plan se sastoji od sedam funkcionalnih kategorija od kojih su pet izravno naznačene u Nacionalnoj strategiji, dok dvije proizlaze iz ciljeva i zahtjeva operativne provedbe Nacionalne strategije. Riječ je o sljedećim funkcionalnim kategorijama:²⁴

- I. Prevencija terorizma
- II. Suzbijanje terorizma
- III. Zaštita od terorizma
- IV. Saniranje štete i oporavak od terorističkog napada

²² Članak 99.: Javno poticanje na terorizam, Kazneni Zakon (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21)

²³ Članak 100.: Novačenje za terorizam, Kazneni Zakon (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21)

²⁴ Akcijski plan za prevenciju i suzbijanje terorizma (NN 136/2012)

- V. Pravna struktura, kazneni progon i procesuiranje
- VI. Osposobljavanje, trening i edukacija za protuterorističko djelovanje
- VII. Međuresorska koordinacija i međunarodna suradnja

Cilj Akcijskog plana za prevenciju i suzbijanje terorizma je stvaranje efikasnog sustava za protuterorističko djelovanje Republike Hrvatske. Mikro ciljevi ukupnog protuterorističkog djelovanja ostvaruju se provođenjem sedam funkcionalnih kategorija. To podrazumijeva da je za svakog sudionika Akcijskog plana određeno tko je za što odgovoran, što se poduzima i u kojem vremenskom roku. Unatoč jasnim odredbama Akcijski plan je dinamičan i sadržajno promjenjiv dokument.

[42]

Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske²⁵ iz 2017., izvodi nacionalne interese iz temeljnih vrednota definiranih Ustavom, polazeći od vlastitoga geostrateškog i geopolitičkog položaja, stanja i trendova u međunarodnom okružju, sigurnosti stanovništva, teritorijalnom integritetu koji su temeljni preduvjeti opstojnosti države u svim njezinim funkcijama. Dobrobit i prosperitet građana najvažniji su pokazatelj kvalitete i uspješnosti države, demokratskog političkog sustava i stabilnog društva. Nacionalni identitet, međunarodni ugled i utjecaj omogućuju Republici Hrvatskoj sudjelovanje u međunarodnim procesima i u oblikovanju povoljnog međunarodnog okružja.

Među glavnim izazovima za Republiku Hrvatsku je korupcija u javnom sektoru. Ona uvelike utječe na funkcioniranje slobodnog tržišta, gospodarski rast, neovisnost, djelotvornost i učinkovitost javnih i državnih funkcija. Korupcija smanjuje investicijski potencijal, ali se odražava i na međunarodni ugled i aktivnosti hrvatskih tvrtki na međunarodnom tržištu. Također, organizirani kriminal je velika prijetnja jer ugrožava institucionalni sustav, gospodarsku i financijsku stabilnost te javnu sigurnost. Vjerojatnost od terorističkih napada je

²⁵ Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske (NN 73/2017)

vrlo niska, ali su potencijalne posljedice visoke, posebno za razvitak turističkog i prometnog sektora.

Strateški ciljevi predstavljaju konkretizaciju ostvarivanja politike nacionalne sigurnosti, u skladu s uvjetima strateškog okruženja. Za ostvarivanje strateških ciljeva Republika Hrvatska koristi se svim raspoloživim instrumentima i mehanizmima nacionalne moći.

Strateški ciljevi su:

1. Dostizanje najvišeg stupnja sigurnosti i zaštite stanovništva te kritičnih infrastruktura.
2. Uspostava i razvoj sustava domovinske sigurnosti.
3. Razvoj i održavanje snažne i aktivne obrane.
4. Ekološka Hrvatska i razvoj snažnoga i održivoga gospodarstva.
5. Demografska obnova i revitalizacija hrvatskoga društva.
6. Razvoj državne uprave po mjeri građana i strateško komuniciranje.
7. Zaštita, jačanje i promocija najviših vrednota ustavnoga poretka i hrvatskoga nacionalnog identiteta.
8. Jačanje međunarodnog ugleda i utjecaja Republike Hrvatske.
9. Osiguranje opstanka, zaštita identiteta i političkog subjektiviteta hrvatskoga naroda, kao konstitutivnog u Bosni i Hercegovini, zaštita i potpora Hrvatima u drugim državama i iseljeništvu.

Strategija nacionalne sigurnosti razmatra ostvarivanje strateških ciljeva povezanih s nacionalnim interesom iz kojeg proizlazi svaki cilj.
[43]

"Sustav domovinske sigurnosti"²⁶ je sustav koji čine resursi unutarnjih poslova, obrane, sigurnosno-obavještajnog sustava, civilne zaštite, vatrogastva, službe vanjskih poslova te drugih tijela koja organizirano i koordinirano obavljaju poslove

²⁶ Zakon o sustavu domovinske sigurnosti (NN 108/2017)

i zadaće prepoznavanja, procjene, smanjenja i/ili uklanjanja sigurnosnih rizika od važnosti za nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske.[44]

5. POVIJEST KORIŠTENJA AUTO- BOMBI

Auto-bombe mogu se usporediti sa Hellburnersima²⁷ iz 16. stoljeća , brodovima napunjenih eksplozivom kojima su se nizozemske snage u Antwerpenu služile protiv španjolskih napadača.

Prva auto-bomba možda je bila korištena za pokušaj atentata na osmanskog sultana Abdula Hamida II.²⁸ 1905.godine u Istanbulu od strane Papken Sunija²⁹koji je pripadao Armenskoj revolucionarnoj federaciji³⁰.

Bombaški napad na Wall Street-u³¹ (1920.godine), talijanski anarhist Mario Buda³² parkirao je konjska zapregu napunjenu sa 100kg dinamita i 500kg željeza u financijskoj četvrti New Yorka. U bombaškom napadu ubijeno je 38, a ranjeno 400 osoba.

²⁷ Hellburners su bili specijalizirani brodovi koji su na sebi imali velike količine eksploziva. Izgradio ih je talijanski inženjer Federigo Giambelli , kojeg je angažirala i subvencionirala Elizabeta I. iz Engleske , neslužbeno podržavajući pobunjenike, kako bi pomogli gradu. Korišteni su u svrhe masovnog uništenja.

²⁸ Abdul Hamid II. bio je 34. sultan Osmanskog Carstva. 23. prosinca 1876. proglasio je prvi Osmanski ustav, što je bio znak progresivnog razmišljanja koje je obilježilo njegovu ranu vladavinu. Za vrijeme Abdul Hamidove vladavine Osmansko Carstvo je postalo poznato po masakrima nad Armencima i Asircima 1894–1896.

²⁹ Papken Siuni bio je pseudonim za Bedrosa Pariana, člana i vođu Armenske revolucionarne federacije. Preuzimanje Osmanske banke bilo je njegovo zamisao, do koje je došao nakon ubojstva svojih roditelja. Dana 26. kolovoza 1896. Bedros Parian, zajedno s Karekin Pastermadjian i ostalim suborcima napali su Osmansku banku. Bedros Parian bio je dio prvog vala napadača. Prije nego što je uopće uspio ući u banku, metak je probio jednu od granata pričvršćenih na njegova prsa, izazvavši eksploziju koja ga je odmah usmrtila. Unatoč kratkom vođenju, često se smatra zaslužnim za veliku ulogu u armenskom nacionalnom pokretu.

³⁰Armenska revolucionarna federacija je socijalistička politička stranka osnovana 1890. godine u Tiflisu. Danas stranka djeluje u Armeniji i Artsakhiji. Tradicionalno zagovara demokratski socijalizam i punopravni je član Socijalističke internacionale od 2003. godine, kojoj se izvorno pridružio 1907. godine.

³¹ Bombaški napad se dogodio jer su najbliži prijatelji Maria Bude, Nicola Sacco i Bartolomeo Vanzetti, samo pet dana ranije bili optuženi za ubojstvo.

³² Mario Buda bio je talijanski anarhist , djelovao u Sjedinjenim Državama od 1917. do 1920. 1955. Mario Buda je navodno priznao svom nećaku da je izgradio i aktivirao bombu u Wall Streetu. Čak je i ostao na mjestu događaja nakon eksplozije, ali nije bio intervjuiran niti uhićen. Poslije eksplozije, pobjegao je u Italiju, gdje je ostao pod pseudonimom Mike Boda sve do svoje smrti. Nikada nije izveden pred sud zbog svojih priznatih zločina, koji bi uključivati detonaciju bombe Milwaukee u studenom 1917. Slučaj bombardiranja Wall Streeta nikada nije službeno zaključen.

Osamdesetih godina prošlog stoljeća kolumbijski narkobos Pablo Escobar³³ intenzivno je koristio auto-bombe protiv vladinih snaga i kulturnih centara u Kolumbiji i Latinskoj Americi. Najuočljiviji bombaški napad bio je na zgradu DAS³⁴ (vladina zgrada), ispred koje je autobus pun dinamita eksplodirao. Smrtno je stradalo 70, a ozlijeđeno je preko 100 osoba. [12]

³³ Pablo Escobar bio je kolumbijski narkoterorist, osnivač i jedini vođa Medellin kartela . Nazvan "Kraljem kokaina", Escobar je bio najbogatiji kriminalac u povijesti, koji je do smrti prikupio procijenjenu neto vrijednost od 30 milijardi dolara. Poginuo je u pucnjavi 2. prosinca 1993., usred bijega od još jednog pokušaja da izbjegne uhićenje. Zadobio je hica iz vatrenog oružja u nogu i torzo, a smrtonosni hitac kroz uho.

³⁴ DAS je kolumbijska inačica FBI-a

6. OPĆENITO O AUTO- BOMBAMA

Auto-bomba je improvizirana eksplozivna naprava dizajnirana za postavljanje i eksploziranje u automobilu ili drugim vozilima. Svrha auto-bombe je eliminiranje objekata ili ljudi koji se nalaze unutar radijusa samog automobila, odnosno bombe postavljene unutar njega. Najčešće se njima koriste teroristi, paravojne postrojbe za atentate, organizirani kriminal.

Auto-bombe mogu se otprilike podijeliti u dvije glavne kategorije:

- one koje se koriste za atentat
- one koje se koriste kao sredstvo za ubijanje, ozljeđivanje ljudi i oštećenje zgrada izvan vozila

Auto-bombe djeluju kao vlastiti mehanizam za dostavu i mogu nositi relativno veliku količinu eksploziva bez privlačenja sumnji. U većim vozilima i kamionima koristi se oko 3.200 kg eksploziva, primjerice, u bombaškom napadu vladine zgrade u Oklahoma Cityja.³⁵

Auto-bombe aktiviraju se na različite načine:

- otvaranjem vrata vozila
- pokretanjem motora
- pritiskanjem papučice gasa ili kočnice
- postavljanjem vremenskog ograničenja

³⁵ Bombaški napad na vladinu zgradu u Oklahoma Cityu dogodio se 19. travnja 1995. godine u 9:02 sati koji su počinili ekstremisti Timothy McVeigh i Terry Nichols. Ubijeno je najmanje 168, a ozljeđeno više od 680 osoba. Improvizirana bomba bila je izrađena od 40 vreća po 23 kg gnojiva amonijevog nitrata i nirometana. Bomba je postavljena u stražnji dio kamiona. McVeigh je smatrao da njegovo bombardiranje bude spriječilo buduće zločine od strane vlade. 2. lipnja 1997. McVeigh je proglašen krivim po 11 točaka optužnice za ubojstvo i zavjeru., McVeigh je osuđen na smrt. 11. lipnja 2001. Pogubljenje je preneseno na televiziji zatvorenog kruga kako bi rodbina žrtava mogla svjedočiti njegovoj smrti.

Benzin u spremniku za gorivo može eksploziju bombe učiniti moćnijom raspršivanjem i paljenjem goriva.

Auto-bomba također proizvodi obilne šrapnele ili leteće krhotine i sekundarnu štetu prolaznicima i zgradama. Posljednjih godina auto-bombe postale su više korištene od bombaša samoubojica. [13]

6.1. Korištenje auto-bombi

Auto-bomba, točnije nazvana improviziranom eksplozivnom napravom na vozilu (VBIED), su vozila vožena i aktivirana u blizini zadane mete. Auto-bomba se može parkirati, a zatim daljinski aktivirati ili ga može voziti bombaš samoubojica koji u konačnici kontrolira mehanizam detonacije.

Tijekom šest godina (2011.-2016.) londonska istraživačka dobrotvorna organizacija "Akcija protiv oružanog nasilja" (AOAV) zabilježila je preko 21 000 smrtnih slučajeva i ozljeda od auto-bombi, od toga su 73% bili civili. [13]

Opseg štete koju prouzrokuje bomba ovisi o njenoj veličini, konstrukciji, smještaju te o tome sadrži li eksploziv ili gorivo. [14]

Auto-bombe djeluju na razne način. Postoje brojne varijable u radu i smještaju bombe u vozilo. Ranije su se manje složene auto-bombe često povezivale sa sustavom paljenja automobila, ali danas se ta metoda smatra zahtjevnijom i manje učinkovitom od drugih novijih metoda, jer je zahtijevala veću količinu posla. Danas je uobičajeno da se auto-bombe magnetno fiksiraju na donju stranu automobila, ispod sjedala suvozača / vozača ili unutar blatobrana , detonatori se aktiviraju otvaranjem vrata vozila, pritiskom na kočnice ili pedale za gas.

Bombe koje rade metodom učvršćivanja na donjoj strani automobila češće koriste uređaj koji se naziva nagibni osigurač . To je mala cijev izrađena od stakla ili plastike. Jedan kraj osigurača ispunjen je živom, dok je drugi kraj otvoren i povezan krajevima otvorenog kruga s električnim sustavom

paljenja. Kada se nagibni osigurač pomakne ili povuče, dotok žive teče na vrh cijevi i zatvara krug. Dakle, dok vozilo prelazi preko neravnog terena (rupe, brjegovi) dolazi do zatvaranja kruga i bomba ili eksploziv mogu funkcionirati.

Kao sigurnosni mehanizam, postavljač bombe namješta vremenski uređaj ugrađen u krug za aktiviranje bombe, koji sprječava prijevremeno aktiviranje te bombe.

Materijali koji se koriste u izradi eksploziva su uobičajeno dostupni materijali, poput gnojiva, baruta i vodikov peroksid.

Eksplozivi moraju sadržavati gorivo i oksidans, koji osiguravaju kisik potreban za održavanje reakcije. Uobičajeni primjer je ANFO, mješavina amonijeva nitrata, koji djeluje kao oksidans, i loživo ulje, koji djeluje kao izvor goriva. [13]

Sl.br.1. Auto-bomba u Iraku, sastavljena od više artiljerijskih granata skrivenih u stražnjem dijelu kamiona

https://military.wikia.org/wiki/Car_bomb_15.01.2021.

6.2. Suvremeni počeci korištenja auto-bombi

U suvremenom svijetu, auto-bombe su najbolje oružje terorista. One skoro mogu zaustaviti civilni život, mogu nanijeti neviđenu ekonomsku štetu i mogu uzeti grad ili područje kao taoce. U urbanim sukobima nema ograničenja, jer se sve događa na cestama i ulicama koje nikad neće biti dovoljno zaštićene.

Improvizirana eksplozivna naprava (IED ili IEN na hrvatskom) je uporaba „domaće“ bombe i/ili destruktivne naprave za uništavanje, onesposobljavanje, uznemiravanje ili odvratanje pozornosti. Izraz IEN je ušao u uobičajenu upotrebu tijekom rata u Iraku koji je započeo 2003. IEN-ove u današnje vrijeme koriste kriminalci, vandali, teroristi, bombaši samoubojice, pobunjenici, itd.

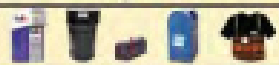

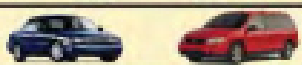

Budući da su improvizirani, IEN-e se mogu napraviti u različitim oblicima i veličinama, u rasponu od male cijevne bombe do sofisticiranog uređaja sposobnog prouzročiti ogromnu štetu i gubitke života. IEN -e se sastoje od raznih komponenti koje uključuju: detonator, prekidač, glavni naboj, izvor napajanja i spremnik. IEN-i mogu biti okruženi dodatnim materijalima poput čavla, stakla ili metalnih komadića, dizajniranih za raspršivanje velike količine gelera izazvanih eksplozijom.

Eksplozivi moraju sadržavati gorivo i oksidans koji osiguravaju kisik potreban za održavanje reakcije. Uobičajeni primjer je ANFO, mješavina amonijevog nitrata, koji djeluje kao oksidans i loživo ulje, koje djeluje kao izvor goriva. Zabrinutost zbog uporabe eksploziva stvorenih od tekućih komponenti koje se mogu transportirati u stabilnom obliku i pomiješati na mjestu napada razlog je što je 2006. godine američko Ministarstvo unutarnje sigurnosti ograničilo količinu tekućine koju putnici mogu nositi u komercijalnim zrakoplovima.

Opseg štete koju uzrokuje IEN ovisi o njegovoj veličini, konstrukciji i položaju. U Tablici 3³⁶, prikazan je radijus oštećenja na temelju težine eksploziva (TNT ekvivalent) i vrsta bombe. [15]

Tab.3. Radijus oštećenja na temelju težine eksploziva i vrsta bombe

https://www.dhs.gov/xlibrary/assets/prep_ied_fact_sheet.pdf 22.08.2021.

Threat	Threat Description	Explosive Capacity	Building Evacuation Distance	Outdoor Evacuation Distance
	Small Package/letter	1 lb	40 ft	900 ft
	Pipe Bomb	5 lb	70 ft	1,200 ft
	FedEx Package	10 lb	90 ft	1,080 ft
	Vest/Container Bombs	20 lb	110 ft	1,700 ft
	Parcel Package	50 lb	150 ft	1,850 ft
	Compact Car	500 lb	320 ft	1,900 ft
	Full Size Car/Minivan	1,000 lb	400 ft	2,400 ft
	Van/SUV/Pickup Truck	4,000 lb	640 ft	3,800 ft
	Delivery Truck	10,000 lb	860 ft	5,100 ft

Vrste ozljeda i broj ozlijeđenih razlikovat će se ovisno o:

- fizičkom okruženju i veličini eksplozije;
- količini zaštite između žrtava i eksplozije;
- požaru ili strukturnom oštećenju koji su posljedica eksplozije;
- dolazi li do eksplozije u zatvorenom prostoru ili na otvorenom prostoru

³⁶ 1ft = 0,3048 m
1lb = 0,45 kg

Uobičajene ozljede u eksplozijama IEN-a uključuju:

- oštećenje pluća, ušiju, trbuha i drugih organa osjetljivih na pritisak - zbog prekomjernog pritiska
- rasprsnuće pluća - stanje uzrokovano ekstremnim pritiskom eksplozije
- ozljede uzrokovane krhotinama - gelera ili letećih krhotina koji prodire u tijelo i uzrokuju oštećenja
- ozljede od udarca - odnosno prijelome, amputaciju i traumu glave i vrata
- toplinske ozljede - uzrokovane opeklinama na koži, ustima, sinusima i plućima
- ostale ozljede - uključujući izloženost otrovnim plinovima, prignječenja i pogoršanje već postojećih stanja (astma, zatajenje srca itd.) [15]

Bombaški napad u Oklahoma City-u

19. travnja 1995. godine u 9:02 sati dogodio se bombaški napad na zgradu američke savezne uprave Alfreda P. Murraha, koji su počinili ekstremisti Timothy McVeigh i Terry Nichols. Ubijeno je najmanje 168, a ozlijeđeno više od 680 osoba. Eksplozija je uništila i oštetila 324 zgrade u radijusu od 16 blokova, te uništila 86 automobila.

Improvizirana bomba bila je izrađena od 40 vreća po 23 kg gnojiva amonijevog nitrata³⁷ i nirometana³⁸. Bomba je postavljena u stražnji dio kamiona. U kamion je ugrađen sustav paljenja sa dva osigurača koji je bio dostupan iz prednje kabine. Izbušene su dvije rupe u kabini kamiona ispod sjedala, i još dvije u karoseriji kamiona. Kroz svaku rupu u kabini provučen je jedan zeleni topovski

³⁷ Amonijev nitrat - dolazi u obliku prozirnih kristala ili bijelog praha. Koristi se u poljoprivredi kao dušikom bogato umjetno gnojivo, kao oksidans u eksplozivima, te za postizanje niskih temperatura. Brzina širenja udarnog vala iznosi mu 5000 m/s, što ga čini eksplozivom deset puta jačim od crnog baruta (400 m/s), no slabijeg od TNT-a (6700 m/s). U kombinaciji s drugim tvarima služi kao privredni eksploziv. Pakira se u vreće od pedeset kilograma i prodaje u trgovinama poljoprivrednih potrepština.

³⁸ Nitrometan – je organski spoj koji sadrži nitro-skupinu, vezanu izravno za ugljikov atom. To je polarna tekućina koja se obično koristi kao otapalo u raznim industrijskim primjenama, poput ekstrakcija, kao reakcijski medij i otapalo za čišćenje. Najviše se koristi kao gorivo za motorno modelarstvo (za male autiče koji idu na alkohol). Energetski je snažniji eksploziv od TNT -a , iako TNT ima veću brzinu detonacije i sjaj. Siromašan je kisikom, a neke prednosti ostvaruju se miješanjem s oksidantom , poput amonijevog nitrata .

osigurač. Ovi vremenski osigurači vodili su iz kabine kroz plastične cijevi do dva kompleta neelektričnih čepova za pjeskarenje koji su palili oko 160 kilograma visokokvalitetnog eksploziva. Cijevi su bile obojane u žuto kako bi se stopile s ukrasom kamiona , te su pričvršćene ljepljivom trakom na zid kako bi se otežalo povlačenje izvana. Osigurači su postavljeni da pokrenu kroz cijevi 350 kilograma kobasica Tovex Gela³⁹. Od 13 napunjenih bačvi, devet je sadržavalo amonijev nitrat i nitrometan, a četiri su sadržavale mješavinu gnojiva i oko 4 američka galona (15 L) dizelskog goriva. Dodatni materijali i alati korišteni za proizvodnju bombe ostavljeni su u kamionu kako bi bili uništeni u eksploziji. Sveukupno je eksplodiralo 3,2 tone eksploziva u kamionu.

McVeigh je smatrao da njegovo bombardiranje bude spriječilo buduće zločine od strane vlade. 2. lipnja 1997. McVeigh je proglašen krivim po 11 točaka optužnice za ubojstvo i zavjeru. Iako je obrana tražila smanjenu kaznu doživotnog zatvora, McVeigh je osuđen na smrt. 11. lipnja 2001., pogubljenje je preneseno na televiziji zatvorenog kruga kako bi rodbina žrtava mogla svjedočiti njegovoj smrti.

[16]

Sl.br.2 Federalna zgrada Alfreda P. Murraha nakon bombardiranja

<https://asayamind.com/img/politics-law-government/73/oklahoma-city-bombing.jpg> 22.08.2021.

³⁹Tovex - eksploziv u gelu sastavljen od amonijevog nitrata i metilamonijevog nitrata. Koristi se u 80% međunarodnih naftnih kompanija.

6.3. Uporaba auto-bombi od strane terorističkih organizacija

6.3.1. IRA (Irska republikanska armija)

Najstarija nacionalna teroristička organizacija u Europi 20. stoljeća. Nastala je u Sjevernoj Irskoj 1919. kao ekstremna struja političke organizacije SINN FEIN⁴⁰ s političkim ciljem odvajanja Irske od britanske vladavine. U svojim počecima prihvatila je marksističku ideologiju te je politički bila lijevo orijentirana. Organizirana je u male grupe terorista, tzv. ćelije, kako bi osigurala pokretljivost i spriječila otkrivanje cijele organizacije. Njezin vođa bio je Michael Collins. [17]

Nizove bombaških napada protiv britanskih vlasti organizirala je tijekom 1930-ih. Organizirala je 1984. u Brightonu neuspjeli atentat na premijerku Margaret Thatcher. Do početka 1990-ih IRA je vojnu pomoć dobivala od radikalnih arapskih režima (Libije i dr.) te nekih komunističkih država, a podršku joj je davao i znatan dio irskog iseljeničtva u SAD-u (procjenjuje se da je IRA imala više stotina borbeno osposobljenih pripadnika te velike količine oružja). Otkako je 1994. objavila primirje, IRA je sudjelovala u britansko-irskim pregovorima o Sjevernoj Irskoj preko stranke Sinn Féin, kao svojega političkoga krila. U sklopu mirovnoga procesa i političkog rješenja za status Sjeverne Irske bilo je predviđeno da se IRA postupno razoruža (izdvojene skupine nesklone pregovorima nastavile su s povremenim terorističkim akcijama). Godine 2005. IRA je proglasila prekid oružane borbe ističući da će ispunjenje svojih zahtjeva tražiti političkim putem. [18]

⁴⁰SINN FEIN - irski nacionalni pokret, političko krilo IRA-e i ljevičarska republikanska stranka. Osnovana je 1907. godine od strane Arthura Griffitha. Cilj joj je bio stvaranje jedinstvenog nacionalnog pokreta i ostvarenje irske autonomije. Također, podrazumijevala je brigu irskog naroda za državu i život u njoj.

6.3.1.1. Bombaški napadi u Belfastu

"Krvavi petak" naziv je za bombaške napade u Belfastu u Sjevernoj Irskoj 21.7.1972.godine. Eksploziralo je najmanje 20 bombi u roku od osamdeset minuta. Većinom su to bile auto-bombe, za koje se iskoristilo oko 400 kg eksploziva. Poginulo je 9 osoba, a najmanje 130 ih je ozlijeđeno.

IRA je telefonom poslala upozorenja najmanje trideset minuta prije svake eksplozije, ali sigurnosne snage nisu reagirale jer su bile preopterećene ogromnim brojem lažnih dojava o podmetnutim bombama toga tjedna.

U lokalnim i nacionalnim novinama, tokom tjedna izašao je vremenski slijed napada:

14:09h - Na pješačkom mostu preko željezničke pruge Dublin, u parku Windsor eksplozirala je bomba (procijenjena na 30 kilograma eksploziva). U eksploziji nije bilo ozlijeđenih.

14:36h - Bomba (procijenjena na 50 kilograma eksploziva) je eksplozirala u hotelu Brookvale, sjeverni Belfast. Bomba se nalazila u koferu, a podmetnula su je dvojica muškaraca. Nije bilo ozlijeđenih. Upozorenja o bombama postavljenim u Belfastu dobivala su se svakih nekoliko minuta.

14:40h – Auto-bomba (procijenjena na 50 kilograma eksploziva) je eksplozirala ispred podružnice Ulster banke na Limestone Roadu, sjeverno od Belfasta. Mjesto ove bombe bilo je nekoliko stotina metara od prve bombe. U eksploziji je bilo ozlijeđenih, ali uništena su i sva vozila u blizini.

14:52h – Auto-bomba (procijenjena na 50 kilograma eksploziva) je eksplozirala ispred željezničke stanice u Botaničkoj aveniji. Počinjena je znatna materijalna šteta, ali bez ljudskih žrtava.

14:53h – Auto-bomba (procijenjena na 160 kilograma eksploziva) je eksplozirala bez upozorenja na Mostu kraljice Elizabete. Došlo je do oštećenja konstrukcije mosta.

15:02h – Auto-bomba (procijenjena na 30 kilograma eksploziva) je eksplodirala ispred grupe protestantskih kuća u ulici Agnes. Na tom području nije najavljeno upozorenje, ali nije bilo ozbiljnijih ozljeda.

15:02h - Bomba (procijenjena na 50 kilograma eksploziva) je eksplodirala na trajektnom terminalu Belfast – Liverpool na pristaništu Donegall. Obližnji bar Liverpool teško je oštećen.

15:02h – Auto-bomba (procijenjena na 30 kilograma eksploziva) je djelomično eksplodirala na cestovnom mostu preko autoceste M2 kod Bellevue Arms u sjevernom Belfastu. Kako je bomba samo djelomično eksplodirala, obližnje zgrade nisu oštećene.

15:03h - Bomba (procijenjena na 30 kilograma eksploziva) je eksplodirala u kovčegu na peronu željezničke stanice York Road, uništivši unutrašnjost stanice i raznijevši krov. Bilo je više ljudskih žrtava.

15:04h - Na aveniji Ormeau eksplodirala je auto-bomba (procijenjena na 50 kilograma eksploziva). Uzrokovala je veliku štetu na zgradama, ali nije bilo ozbiljnih ozljeda.

15:05h – Auto-bomba (procijenjena na 150 kilograma eksploziva) uništila je garažu na Donegall Roadu. U eksploziji je bilo ozlijeđenih.

15:10h – Auto-bomba je eksplodirala ispred skladišta Ulsterbus u Oxford Street. Ova eksplozija rezultirala je najvećim brojem žrtava i ozlijeđenih. Područje se prekasno krenulo osiguravati, kada je eksplodirala bomba u automobilu marke Volkswagen.

15:15h - Bomba, za koju se smatra da je napuštena na Stewartstown Roadu, eksplodirala je, ali nije nanijela ozbiljne ozljede.

15:20h – Auto-bomba (procijenjena na 50 kilograma eksploziva) je eksplodirala ispred niza trgovina blizu vrha Cavehill Roada. Upozorenje je poslano sat vremena prije eksplozije, ali nije zaprimljeno i područje nije na vrijeme evakuirano. U eksploziji su poginule tri osobe, ali bilo je i ozlijeđenih.

15:25h - Bomba je eksplodirala na željezničkoj pruzi u blizini Lisburnske ceste, ali nije uzrokovala žrtve.

15:25h - Dvije bombe (obje procijenjene na 50 kilograma eksploziva) su eksplodirale u garaži Star Taxis na Crumlin Roadu. U eksplozijama nije bilo ozbiljnijih ozljeda.

15:30h - Na cesti za Nutts Corner, zapadno od Belfasta, eksplodirala je nagazna mina, baš u trenutku dok je prolazio autobus pun školaraca. Vozač je ugledao uređaj i skrenuo izbjegavajući ga. Smatralo se da je autobus možda zamijenjen za vozilo britanske vojske. U eksploziji nije bilo ozbiljnijih ozljeda.

15:30h - Bomba (procijenjena na 50 kilograma eksploziva) je eksplodirala u skladištu prijevoznika Sjeverne Irske na cesti Grosvenor. U eksploziji nije bilo ozbiljnijih ozljeda.

15:30h - Britanska vojska je uspjela deaktivirati bombu na cesti Sydenham.

Sl.br.3 Ispred trgovina u blizini vrha Cavehill Rooda, nakon eksplozije

<https://c8.alamy.com/comp/EPX754/cavehill-road-shopping-centre-belfast-northern-ireland-21st-july-1972-EPX754.jpg> 22.08.2021.

Sl.br.4 Izgled željezničke stanice York Road nakon eksplozije
<https://cain.ulster.ac.uk/events/bfriday/nio/photo7.gif> 22.08.2021.

IRA je preuzela odgovornost za bombaške napade i rekla da je upozorila snage sigurnosti prije nego što su bombe eksplodirale. Nakon bombaških napada održan je dvosatni hitni sastanak u dvorcu Stormont. Prisustvovali su mu William Whitelaw, državni tajnik britanske vlade za Sjevernu Irsku; Peter Carrington, državni tajnik za obranu; Harry Tuzo, zapovjednik britanske vojske u Sjevernoj Irskoj; David Corbett, vršilac dužnosti načelnika RUC -a; i drugi savjetnici. Odlučeno je da će se odmah poduzeti mjere protiv IRA-e. Unionistički političari zahtijevali su daljnji val uhićenja i interniranja osumnjičenih IRA -e. Drugi dan 2.000 britanskih vojnika počelo je s upadima u kuće osumnjičenih IRA -e u Belfastu. Uhitili su 58 ljudi i zaplijenili opremu za izradu bombi, eksplozive i streljivo. Deset dana nakon bombaških napada, britanska vojska pokrenula je operaciju Motorman⁴¹, u kojoj je ponovno zauzela područja pod kontrolom IRA-e u Belfastu i Derryju. [19]

⁴¹ Velika operacija koju je britanska vojska izvela u Sjevernoj Irskoj tijekom velikih napada. Operacija se dogodila u ranim jutarnjim satima 31. srpnja 1972. s ciljem ponovnog preuzimanja "zabranjenih područja" (područja koja kontroliraju stanovnici) koja su uspostavljena u Belfastu i drugim urbanim središtima.

6.3.2. Hamas

Hamas (akronim od Ḥarakat al-Muqāwama al-Islāmiyya: Islamski pokret otpora), palestinska vojno-politička organizacija osnovana 1987. na početku palestinske pobune protiv izraelske vlasti u Gazi i na Zapadnoj obali. U statutu (objavljen 1988.) Hamas se proglašava palestinskim ogrankom Muslimanskog bratstva. Glavni ideolozi pokreta bili su Ahmed Jasin (Aḥmad Yāsīn)⁴² i Abdulaziz ar-Rantisi ('Abd al-'Azīz ar-Rantīsī)⁴³. Oružano krilo Hamasa, Brigade Izzuddina al-Kassama, odgovorno je za niz terorističkih i drugih napada u Izraelu tijekom 1990-ih i 2000-ih. Protivi se mirovnomu sporazumu Palestinske oslobodilačke organizacije (PLO) i Izraela (1993.) te uspostavi ograničene palestinske samouprave. Zagovara rat do poraza Izraela, uspostavu palestinske države temeljene na islamskim načelima te borbu za arapsko i islamsko jedinstvo. [20]

6.3.2.1 Napad na autobus u središtu Afule

Napad se dogodio 6. travnja 1994. godine na autobusnoj stanici u središtu Afule, Izrael. Ubijeno je osam, a ozlijeđeno 55 osoba. Poznati bombaš Hamasa Yahya Ayyash⁴⁴, je opremio Opel Asconu iz 1987. godine sa sedam plinskih boca, pet ručnih granata i bombu stavio u ruksak, koji je sadržavao 1.100

⁴² Ahmed Jasin bio je suosnivač i vođa radikalnog palestinskog pokreta i militantne organizacije Hamas. Često je završavao u kućnom pritvoru, iz kojeg je uvijek izlazio nakon žestokih demonstracija koje su vodili njegovi pristaše. 1989. je optužen za ubojstva Palestinaca koji su surađivali sa Izraelskim obrambenim snagama. Zbog toga je osuđen na doživotni zatvor, ali je pušten 1997. godine. Nakon niza terorističkih napada za koje je odgovornost preuzeo Hamas, izraelska vojska odlučila ga je likvidirati. Prvi takav pokušaj dogodio se 2003., no taj atentat je preživio sa lakšim ozljedama. Ubijen je u gradu Gazi, Palestini, nakon izlaska s ranojutarnje molitve u džamiji izraelskim projektilom.

⁴³ Abdel Aziz al-Rantissi bio je suosnivač i vođa radikalnog palestinskog pokreta i militantne organizacije Hamas. Po zanimanju je bio liječnik. Do svoje smrti bio je vjenčan sa Jamilom ash-Shanti, koja je 2006. izabrana u palestinski parlament. Već 2003. na Rantissia je izvršen pokušaj ubojstva kada je iz izraelskog helikoptera pucano na njegov automobil. Rantissi je zadobio manje rane u atentatu u kojem su poginule dvije osobe, a oko 30 je povrijeđeno. U siječnju 2004. predložio je 10-o godišnje primirije sa Izraelom u zamjenu priznanja palestinske države. Tri mjeseca kasnije ubijen je zajedno sa svojim 27-godišnjim sinom i tjelohraniteljem kada je na njegov auto ispaljeno 7 izraelskih projektila.

⁴⁴ Ayyash je zaslužan za napredovanje tehnike samoubilačkog bombardiranja u izraelsko-palestinskom sukobu. Za izradu bombi često je koristio kombinaciju acetona i deterdženta, koje kada se spoje, tvore aceton peroksid.

stolarskih čavla . Dopisnik jedne zapadne novinske agencije u Jeruzalemu rekao je da je u automobilu bilo 385 kilograma eksploziva.

Oko 12:10h, palestinski bombaš samoubojica dovezao je vozilo puno eksploziva u centar Afule. Bombaš samoubojica zaustavio svoje vozilo pored jednog prigradskog autobusa koji je stajao na stanici, koja je bila puna ljudi. Čim se zaustavio, aktivirao je bombu i raznesao autobus i sve u blizini. Nekoliko sati nakon eksplozije, Hamas je objavio priopćenje u kojem je naveo da je bombardiranje izveo 19-godišnjak po imenu Ra'id Zaqarna.

Hamas je javno izjavio da je napad bio jedan od pet planiranih za osvetu za masakr u špilji Patrijarha⁴⁵, u kojem je doseljenik iz Hebrona Baruch Goldstein poubijao 29 i ranio 125 muslimana na molitvi. Hamas, je izvršio i drugi napad 13. travnja, samoubilački bombaški napad na autobusni kolodvor Hadera. Nakon tog napada, odustao je od poduzimanja preostala tri napada, jer je Izrael ubrzao povlačenja vojske iz pojasa Gaze. [21]

Sl.br.5 Spomen obilježje izgrađeno na mjestu napada

https://en.wikipedia.org/wiki/Afula_bus_suicide_bombing#/media/File:Piguaafula.jpg

22.08.2021.

⁴⁵ Špilja Patrijarha povijesno je nalazište u gradu Hebron, Palestini. Bizantski kršćani su je pretvorili u crkvu. U tom razdoblju špilja je postala važno kršćansko hodočasničko odredište. Nakon muslimanskog osvajanja pretvorena je u džamiju. Špilja patrijarha neobično je zanimljiva jer je sveto mjesto na kojem se danas mole muslimani, Židovi i kršćani.

6.3.2.2 Napad na autobus u ulici Dizengoff

U to vrijeme (1994.), to je bilo najsmrtonosnije bombardiranje u povijesti Izraela, a prvi uspješan napad u Tel Aviv-u . Dvadeset dva civila su ubijena, a 50 je ozlijeđeno. Napad je planirao šef Hamasa Yahya Ayyash , uoči potpisivanja Izraelsko-jordanskog ugovora o miru.

Za napad na autobus, Ayyash je konstruirao bombu koristeći egipatsku nagaznu minu nabijenu s dvadeset kilograma TNT-a, okruženu čavlima i vijcima. TNT nije lako dostupan na palestinskim teritorijima, ali je Hamas uspio nabaviti nešto krijumčareći ga ili otkupljujući ga od izraelskog organiziranog kriminala. Uređaj je bio jedan od najboljih koje je Ayyash ikada napravio.

Saleh Abdel Rahim al-Souwi izabran je za napad. Al-Souwi se pridružio Hamasu nakon što je njegov stariji brat Hasin ubijen 1989. godine, u pucnjavi s izraelskim snagama. Dan prije napada al-Souwi je snimio izjavu u kojoj kaže "Mudraci završavaju u raju ".

Oko 9:00 sati, dok je autobus usporavao zaustavljajući se 100 metara sjeverno od trga Dizengoff , al-Souwi je aktivirao bombu ubivši 22 osobe. Snažna eksplozija podigla je autobus sa šasije, a toplina je otopila okvir sabirnice od stakloplastike.

Nakon eksplozije, gomila demonstiranih spustila se na mjesto eksplozije uzvikujući "Smrt Arapima".

[22]

Sl.br.6 Spomen obilježje žrtvama napada

https://en.wikipedia.org/wiki/Dizengoff_Street_bus_bombing#/media/File:Bus_no_5_bombing.jpg
g 22.08.2021.

6.3.3. Al-Qaeda

Osnovana je 1988.god. u Afganistanu. Osnivač je Osama bin Laden koji je objedinio mudžahedine iz različitih islamskih zemalja kako bi se borili protiv sovjetske intervencije. Cilj Al-Qaeda je svrgavanje svih nedovoljno islamskih režima te uspostava panislamskog kalifata u koji bi vladalo šerijatsko pravo. Al-Qaeda je povezana sa više od 60 islamskih grupa diljem svijeta. [2]

Sl.br.7. Zastava Al-Queda

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/30/Flag_of_Jihad.svg/1200px-Flag_of_Jihad.svg.png 15.02.2021.

Al-Qaeda je teroristička organizacija koja ima sve elemente neophodne za postojanje terorističke organizacije. Ima vojno i političko krilo te je hijerarhijski ustrojena. Strukturirana je na funkcionalnim i teritorijalnim načelima. To znači da ima tijela zadužena za vojna pitanja, tijela za politička pitanja, informiranje, planiranje i pripremu operacija, obavještajna i sigurnosna djelovanja, tijela za logistiku, tijela zadužena za izobrazbu, financiranje te tijela za tehniku. Teritorijalne postrojbe su upostaljenje od razine ćelije (do desetak osoba) do brigade (do desetak ćelija). Operacije gotovo uvijek izvode manje operative postrojbe (ćelije) ili pojedinci, bombaši samoubojice, tzv. šehidi (shahid).

Posebnu pažnju posvećuje novačenju i izobrazbi kadrova. Smatra se da je pronalaženje pouzdanog novaka jedan od najzahtjevnijih poslova. Uostalom, od ukupnog broja ljudi koji prođu kompletnu izobrazbu samo ih nekoliko tisuća i postane stvarnim članovima Al-Qaede.

Al-Qeada je izdala svoj periodični časopis pod nazivom Inspire, u kojem se nalazi članak kako izraditi bombu u kuhinji (Slika 8.). [23]

INSPIRE
 «...AND INSPIRE THE BELIEVERS»
 Periodical Magazine issued by the al-Qa'idah Organization in the Arabian Peninsula

Make a bomb in the kitchen of your Mom

The AQ Chef

There are two types of explosions:

First: Chemical explosion. This explosion causes great pressure that would kill living beings within a certain radius. Examples are all the military grade explosives such as TNT, C4 and RDX.

Second: Mechanical explosion. This results from the burning of an inflammable material within a confined space. An example is putting gunpowder inside an iron pipe with a small opening enough only for a fuse. When the gunpowder is ignited, great pressure results from the gunpowder turning into gases and which result in the exploding of the iron pipe, turning it into shrapnel flying at high speed.

I. Preparation of the explosive device:

1. Inflammable substance
2. Decoration lamp (what is normally used for Christmas trees)
3. Iron pipe

A. Preparation of the inflammable substance

This substance is a mixture of two ingredients:

- The substance found in heads of matches
- Sugar

B. How to extract the inflammable substance:

Make a bomb in the kitchen of your Mom
The AQ Chef

SI.br.8 Časopis Inspire u kojem je opisan postupak izrade bombe u kuhinji
<https://whitehouse.gov1.info/cyber-warfare/inspire-magazine.html> 15.02.2021.

U časopisu se opisuju i dvije najbitnije vrste eksplozije:

- Kemijska eksplozija - ova eksplozija uzrokuje veliki pritisak koji bi ubio sve u bližem području. Primjeri su svi eksplozivni vojni klase poput TNT-a, RDX-a i C4.
- Mehanička eksplozija - je rezultat izgaranja zapaljivog materijala u zatvorenom prostoru. Primjer je stavljanje baruta u željeznu cijev s malim

otvorom dovoljnim samo za osigurač. Kada se barut zapali, nastaje veliki pritisak zbog pretvaranja baruta u plinove, koji rezultira eksplozijom željezne cijevi, pretvarajući je u gelere koji lete velikom brzinom. [23]

6.3.3.1. Napadi auto-bombom i klorom

Al Qaeda koristi oslabljujuće agense poput klora, u svojim improviziranim eksplozivnim uređajima i auto-bombama kako bi nanijeli što više posljedica žrtvama napada.

Prvi dokumentirani napad klorom bio je 21. listopada 2006. u Ramadi, Iraku. U tom napadu teroristi su vozili auto-bombu s 12 minobacačkih granata od 120 mm i dva spremnika klora od 100 kilograma. U napadu su ranjena tri iračka policajca i civil.

Prvi napad koji je privukao pažnju medija bio je na Taji, gdje su teroristi daljinski aktivirali kamion od 5 tona, sa 100 kilograma eksploziva i dva spremnika klora od 1 tone. U napadu je usmrćena jedna osoba, a ranjeno 114. [24]

6.3.3.2. Napad na američka veleposlanstva u Keniji i Tanzaniji

Samoubilački napadi koje su operativci Al-Qaede izveli na američka veleposlanstva u Nairobiu, Keniji i Dar es Salaamu, Tanzaniji (7. kolovoza 1998.) bili su zamisao sjedišta organizacije u Afganistanu. Vodio ih je i nadzirao operativni zapovjednik Fadhil Muhammad kojeg je Al-Qaeda poslala u Keniju kako bi nadzirao pripreme.

U svibnju 1998. jedan od bombardera kupio je vilu u Nairobiju kako bi se omogućila izgradnja bombe u garaži. Drugi bombarder, kupio je bež kamion Toyota Dyna u Nairobiu i hladnjaču Nissan Atlas iz 1987. u Dar es Salaamu. Šest metalnih šipki upotrijebljeno je za formiranje "kaveza" na stražnjoj strani Nissana

za smještaj bombe. Kupljen je i bijeli Suzuki samuraj, korišten za prijevoz dijelova bombe skrivenih u vrećama s rižom.

Bomba u Nairobiu izrađena je od 400 do 500 cilindara⁴⁶ TNT -a (otprilike veličine limenke za piće), amonijevog nitrata, aluminijskog praha i detonirajuće vrpce. Eksploziv je pakiran u dvadeset posebno dizajniranih drvenih sanduka koji su zapečaćeni, a zatim stavljeni u kamion. Bombarder je proveo žicu od bombe do skupa baterija u stražnjem dijelu kabine kamiona, a zatim do prekidača za detonatore ispod armaturne ploče. Bomba u Dar es Salaamu bila je nešto drugačije konstrukcije. TNT je bio pričvršćen na petnaest spremnika kisika i spremnika plina, i bio je okružen s četiri vreće amonijevog nitratnog gnojiva i s nekoliko vreća pijeska za nabijanje i usmjeravanje eksplozije.

7. kolovoza između 10:30 i 10:40 po lokalnom vremenu, bombaši samoubojice su se kamionima natovarenim eksplozivom parkirali ispred veleposlanstava u Dar es Salaamu i Nairobiu, i gotovo ih istodobno detonirani. 213 ljudi je ubijeno, a 4.000 ozlijeđeno u Nairobiu, dok je 11 ubijeno, a 85 ozlijeđeno u Dar es Salaamu. Eksplozija u Nairobi je oštetila zgradu veleposlanstva i srušila susjednu zgradu Ufundi u kojoj je ubijena većina žrtava. Broj poginulih bio je manji u Dar es Salaamu jer se američko veleposlanstvo nalazilo izvan središta grada u otmjenoj četvrti Oysterbay, a kamion s vodom spriječio je bombaše samoubojice da se približe veleposlanstvu.

U roku od nekoliko mjeseci nakon bombardiranja, Državni ured za diplomatsku sigurnost Ministarstva vanjskih poslova Sjedinjenih Država dodao je Keniju svom Programu pomoći u borbi protiv terorizma (ATA), koji je izvorno stvoren 1983. Iako je dodatak u velikoj mjeri bio formalnost da se potvrdi predanost Sjedinjenih Država borbi protiv terorizma u Keniji, to je ipak potaknulo početak aktivne bilateralne antiterorističke kampanje između Sjedinjenih Država i Kenije. Američka vlada također je brzo i trajno povećala novčanu pomoć Keniji. [25]

⁴⁶Jedan cilindar je otprilike veličine limenke za piće.

Sl.br.9 Nairobi nakon eksplozije auto-bombe

https://en.wikipedia.org/wiki/1998_United_States_embassy_bombings#/media/File:1998_United_States_embassy_in_Nairobi_bombings_IDF_relief_VII.jpg 22.08.2021.

6.3.4. ISIL

Islamska Država (do 2014. poznata kao Islamska Država Iraka i Levanta ili Islamska Država Iraka i Sirije) je bila paradržavna tvorevina na području Iraka i Sirije, koja je od 2014. proglasila kalifat⁴⁷. Promjene imena nisu bile estetske naravi, nego su odražavale promjenjive okolnosti unutar kojih se razvijala i nastala Islamska Država. U početku je težila za prevlašću u Iraku, relativno pod nadzorom i u mirnom razdoblju do izbijanja sektaških sukoba početkom američke Invazije na Irak 2003., te izbijanja sukoba nakon američkog povlačenja 2011. Od tog trenutka, Islamska Država preuzela je ključnu ulogu, a odlučujuće pojačanje

⁴⁷ Sustav vladavine u kojem je vrhovni vladar zakoniti nasljednik Muhameda, koji se isključivo bira između najpobožnijih i najobrazovanijih. Takav vid vladavine nije nasljedan.

dobiva u trenutku kada je Građanski rat u Siriji postao sektaški sukob. Od tada je Islamska Država primila milijune dolara donacija i tisuće novaka širom svijeta.

Islamska Država teritorijalno je bila na vrhuncu 2015. godine, kada su nadzirali znatne dijelove Sirije i Iraka te dijelove teritorija u Libiji, Nigeriji i Afganistanu. Krajem 2017. godine teritorijalno praktički niti ne postoji. Teritorij je bio proširen na Libiju, ali je u nizu bitaka koje su trajale od svibnja do kolovoza 2016. libijska vlada nacionalnog jedinstva porazila snage Islamske Države u Libiji. Također, do kraja travnja 2017. nigerijska je vojska vratila teritorij koji je držao Boko Haram, ogranak Islamske Države u Nigeriji, a početkom prosinca 2017. Irak je izvijestio javnost o potpunom porazu Islamske Države u Iraku.

Ideologija Islamske Države bazira se na salafizmu⁴⁸, salafijskom džihadizmu⁴⁹, islamizmu⁵⁰ i vahabizmu⁵¹. [26]

6.3.4.1. ISIL-ov razvoj SVBIEDA

SVIBED⁵² je improvizirana eksplozivna naprava (auto-bomba), izuzetno je moćno i snažno oružje koje je imalo važnu ulogu u usponu ISILA na vlast. SVIBED je bio ključan za brzo teritorijalno širenje ISILA u Siriji i Iraku u razdoblju od 2013. do 2014. godine.

⁴⁸ Salafizam je vjerska ultrakonzervativna sekta nastala iz sunitskog islama, čiji se članovi teže identificirati s onim što smatraju da je karakteriziralo prve muslimane.

⁴⁹ Salafijski džihadizam je transnacionalna religiozno-politička ideologija utemeljena na vjeri u "fizički" džihadizam i selefijski pokret vraćanja onome što pripadnici vjeruju da je istina Sunitki islam.

⁵⁰ Islamizam se shvaća i kao sinonim političkog islamizma, odnosno pokušaj da se iz islama izvedu rješenja za suvremene državne, društvene i političke probleme. S druge strane, radi ostvarenja islamizacije, radikalni islamizam promiče uporabu svih sredstava, uključujući i nasilnih.

⁵¹ Vahabizam se u suštini zasniva na redukcionističkim i izvornim idejama o islamu te kroz iste ima vrstu interpretacije islama, koja ulazi u ispravnu skupinu unutar Islama kao što je Suniti. Vahabizam nastoji zadržati muslimane na izvornoj interpretaciji islama na osnovu Kur'ana i Sunneta.

⁵² SVIBED - the suicide vehicle-borne improvised explosive device, na hrv. improvizirana eksplozivna naprava prevožena vozilom, auto-bomba, kamion-bomba.

Povijesno gledano, najpoznatiji i najčešći rabljeni tip je prikriveni SVBIED. Sastoji se od vozila s nemodificiranim vanjskim djelom, opremljenog eksplozivnim teretom u unutrašnjosti. Vozilo se doveze do određene mete i detonira od strane vozača. Nepromijenjen vanjski izgled omogućuje SVBIED -u da se uklopi u civilni promet na cestama i u gradovima koje kontroliraju suprotne sile, pa je izuzetno teško mu se suprotstaviti. Temeljno načelo proizvodnje i uporabe SVBIED-a uvijek je bilo povećavanje šanse da vozilo uspije postići željeni cilj. S prikrivenim SVBIED-ovima to se postiže maskiranjem kao civilna vozila kako bi se izbjeglo otkrivanje.

Na oklopne SVBIED-ove, ISIL je počeo zavarivati čelične ploče kao oblik improviziranog oklopa na prednjoj strani vozila kako bi zaštitio njih, njihove vozače i njihov teret od napadača do predviđene točke. Na ploči koja prekriva blok motora obično su bile izrezane letvice kako bi se spriječilo pregrijavanje, a otvor za gledanje vozača obično se sastojao od pravokutne rupe koja je prekrivena zaštitnim staklom. Kad je ISIL zauzeo položaje iračke vojske u Ramadiu u svibnju 2015., koristili su više od 30 oklopnih SVBIED-ova. U više slučajeva, oklopljenim SVBIED-ima prethodili su oklopljeni buldožeri koji su micali betonske barijere.

Sl.br.10 Oklopni SVBIED

https://www.mei.edu/sites/default/files/inline-images/6_HTS_uparm-pickup-SVBIED.jpg

22.08.2021.

TEHNOLOGIJA DETONACIJE

Na početku ISIL-ove uporabe SVBIED-a, tehnologija detonacije bila je tek u začetku. Ubrzo su sustavi za detonaciju u SVBIED-ima poboljšani kako bi spriječili prijevremenu detonaciju od strane vozača, a sustav detonacije "bijeke kutije" postao je standard. "Bijela kutija" sadrži dva seta sigurnosnih tajmera i prekidače za paljenje na zasebnim krugovima paljenja. Svaki se osigurač mora pritisnuti prije nego se aktivira odgovarajući prekidač za paljenje, kako bi se spriječilo prerano aktiviranje. Također povećava šanse za uspješnu detonaciju u slučaju da bilo koji od krugova za paljenje sadrži neispravno ožičenje. Neki SVBIED-ovi također uključuju daljnje mjere opreza, kao što su dodatni set sigurnosnih prekidača za paljenje i osigurača.

Budući da mnogi vozači SVBIED-a nisu upoznati sa područjem u kojem djeluju, potrebna im je posebna obuka i podrška za uspješno postizanje cilja. Dok se vozači pripremaju za izvođenje napada, proučavaju snimke snimljene dronom ili satelitske snimke ciljnog mjesta kako bi naučili put napada. Osim toga, ponekad ih lokalni borci ISIL-a na motociklima vode do prve crte bojišnice. U novije vrijeme, ISIL je uveo novu inovaciju u svoj sustav podrške širokom upotrebom dronova. Tijekom bitke na Mosulu u napadu SVBIED-ove je pratila bespilotna letjelica koja ih je slijedila do cilja. Teroristi koji upravljaju bespilotnim letjelicama bili su u stalnom radijskom kontaktu s vozačima SVBIED-a, pa su ih tako mogli u stvarnom vremenu usmjeriti oko blokada cesta i novih prijetnji, često zaobilazeći obranu iračke vojske i napadajući kolone oklopnih vozila iz smjerova za koje se smatralo da su osigurani. Ova se taktika koristila tijekom bitke kod Raqqae i u borbama po srednjim i istočnim sirijskim pustinjama. [27]

6.4. Uporaba auto-bombi od strane organiziranog kriminala

6.4.1. Napad auto-bombom na talijanskog suca Paola Borsellina

"Cosa nostra" (naša stvar) je naziv za sicilijsku kriminalnu organizaciju koja je nastala sredinom XIX. stoljeća na Siciliji. Tijekom druge polovice XIX. stoljeća, uz povećanu sicilijsku i emigraciju u južnoj Italiji, razvila se i na istočnoj obali SAD-a i u Australiji. [19]

Dana 19. srpnja 1992. godine dogodilo se jedno od najpoznatijih mafijaških ubojstava u povijesti borbe talijanskog pravosuđa protiv te organizacije. Naime, pripadnici sicilijske mafije ubili su pomoću auto-bombe suca Paola Borsellina, jednog od najvažnijih progonitelja kriminala u čitavoj Italiji. Ubojice su upotrijebile veliku količinu eksploziva, oko 100 kilograma TNT-a (trinitrotoluen), koji je stavljen u automobil Fiat 126.

Sudac Borsellino tog je dana išao u posjet svojoj majci u Palermu, glavnom gradu Sicilije. Prema uobičajenom protokolu, ulica u kojoj se trebao parkirati, Via D'Amelio, trebala je biti očišćena od automobila i prometa, no to nije učinjeno zbog protivljenja gradskih vlasti Palerma. Antimafijaške suce uvijek štiti mnogobrojna naoružana pratnja, pa je tako bilo i tog dana. Štitilo ga je šest agenata.

Eksplozija je odjeknula u 16:58 h po lokalnom vremenu. Osim suca Borsellina, poginulo je pet njegovih agenata: Agostino Catalano, Vincenzo Li Muli, Walter Eddie Cosina, Claudio Traina i Emanuela Loi. Preživio je samo agent: Antonino Vullo. Ubijeni sudac je uvijek sa sobom nosio crvenu knjižicu (famosna Agenda rossa), u koju je zapisivao svoja otkrića o istrazi prije nego bi ih unio u službeni zapisnik. Ta bilježnica mogla je sadržavati svježije podatke o mafijaškim šefovima. Nakon eksplozije jedan od policajaca ju je pronašao i dao šefu, no tada je netragom nestala. U posljednjem video intervjuu prije smrti, sudac Borsellino je upozorio na moguću vezu između mafijaške organizacije Cosa Nostra i bogatih talijanskih poslovnih ljudi poput Silvija Berlusconi. [28]

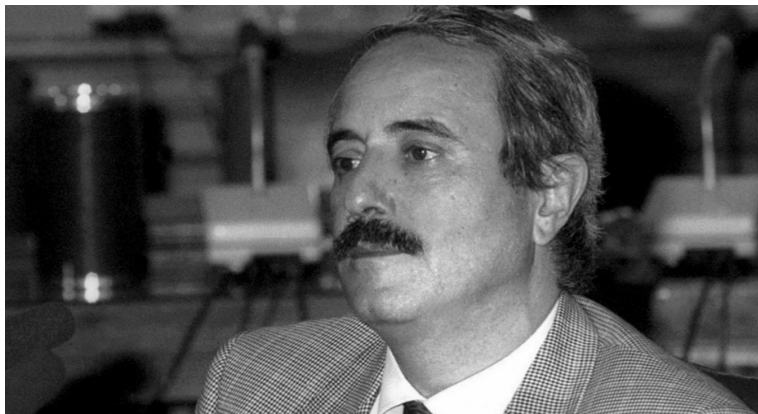
Sl.br.11 Ulica Via D'Amelio nakon napada auto-bombom

<https://povijest.hr/nadanasnjidan/mafija-ubila-talijanskog-suca-automobilom-bombom-1992/>

15.02.2021

6.4.2. Napad auto-bombom na suca Giovanni Falconea

Usred dana, 23. svibnja 1992. Giovanni Falcone je raznesen s gotovo 500 kilograma eksploziva postavljenim u kanalu ispod autoceste koja povezuje zračnu luku i Palermo, u blizini mjesta Capaci. Eksplozija je bila toliko snažna da je iza nje ostao ogroman krater, a uz Falconea smrtno je stradala njegova supruga i trojica zaštitara.

Sl.br.12 Sudac Giovanni Falcone

<https://www.lidentadicio.com/giovanni-falcone-storia-del-magistrato-che-sfido-la-mafia/>

15.02.2021.

Smatra se da je Falcone ubijen zbog tzv. Maxiprocesso, odnosno kaznenog progona više stotine ljudi povezanih s organiziranim kriminalom koji je pokrenuo sredinom osamdesetih. Maxiprocesso je završio s 474 optužnice, 360 mafijaša osuđeno je zbog teških kriminalnih djela, a njih 110 na doživotan zatvor. [29]

Sl.br.13 Autocesta Capaci nakon eksplozije

https://www.lifeinitaly.com/wp-content/uploads/2018/08/capaci_autostrada.jpg 15.02.2021.

6.5. Bombaški napadi u Republici Hrvatskoj

6.5.1. Teroristički napad na policijsku postaju u Rijeci

Teroristički napad u Rijeci 20. listopada 1995. bio je prvi islamistički udar na europskom tlu. Teroristički napad se dogodio, jer je Hrvatska trebala izručiti SAD-u istaknutog člana Al Gamma'e al-Islamiyye Fuada Kasema, ali je nestao na putu iz Hrvatske za BiH. Za osvetu zbog nestanka Fuada Kasema, vođa vojnog krila Al Gamma'a Al-Islamiyye, Muhammad Shawki Al-Islambouli, osobno je izdao zapovijed za postavljanje auto-bombe.

Auto-bomba marke Fiat, eksplodirala je ispred policijske uprave u Rijeci 20. listopada 1995. u 11:22 h, kada se bombaš zabio u zgradu policijske postaje. Namjera je bila uništiti policijsku postaju udarom automobila s eksplozivom u zid

zgrade. Poginuo je vozač auto-bombe, 35-godišnji državljaniin Kuvajta John Fawza, 5 osoba je teže ozlijeđeno, a više od 20 osoba lakše.

Veću štetu i veći broj ljudskih žrtava spriječila je činjenica što je vozilo u kojem je bilo 70 kg TNT-a, moralo oštro skrenuti pri ulasku na parkiralište policijske postaje, zbog čega je izgubilo brzinu. Pomoglo je također, što je postaja na višem terenu, kao i stubište između parkirališta i postaje u koje je udarila auto-bomba. Zbog toga, udar nije bio na željenom mjestu, a silina udarnog vala otišla je natrag prema parkiralištu. Napravila je veliki krater u tlu, uništila parkirane automobile i pročelja okolnih zgrada.

Dan poslije odgovornost za napad preuzela je egipatska teroristička organizacija Al Gamma'a Al-Islamiyya. Muhammad Shawki Al-Islambouli oglasio se iz Afganistana početkom 2000. godine i priznao da je on naredio napad na Hrvatsku. Riječki je napad nazvao neuspjelim pokušajem te zaprijetio novim napadom koji će "biti mnogo bolje isplaniran". U studenome iste godine zaprijetio je da će "Hrvatska gorjeti od auto-bombi" i da će biti "krvi do koljena ako ne sazna gdje je nestao njegov prijatelj Abu Tala'at al-Qasimi". Njegov zagonetan nestanak nikad nije razriješen. [30]

Sl.br.14 Slika nakon napada na policijsku upravu u Rijeci 1995.god.

<https://riportal.net.hr/teroristicki-napad-1995-u-rijeci-na-danasnji-dan-zabio-se-auto-bombom-u-policijsku-postaju/> 15.2.2021.

6.5.2. Napad na Ivu Pukanića

Ivo Pukanić bio je jedan od kontroverznijih novinara i suosnivač tjednika Nacional.

Sl. br.15 Ivo Pukanić (lijevo) i Niko Franjić (desno)

<https://www.nacional.hr/wp-content/uploads/2017/10/DSCF5537.jpg> 15.02.2021.

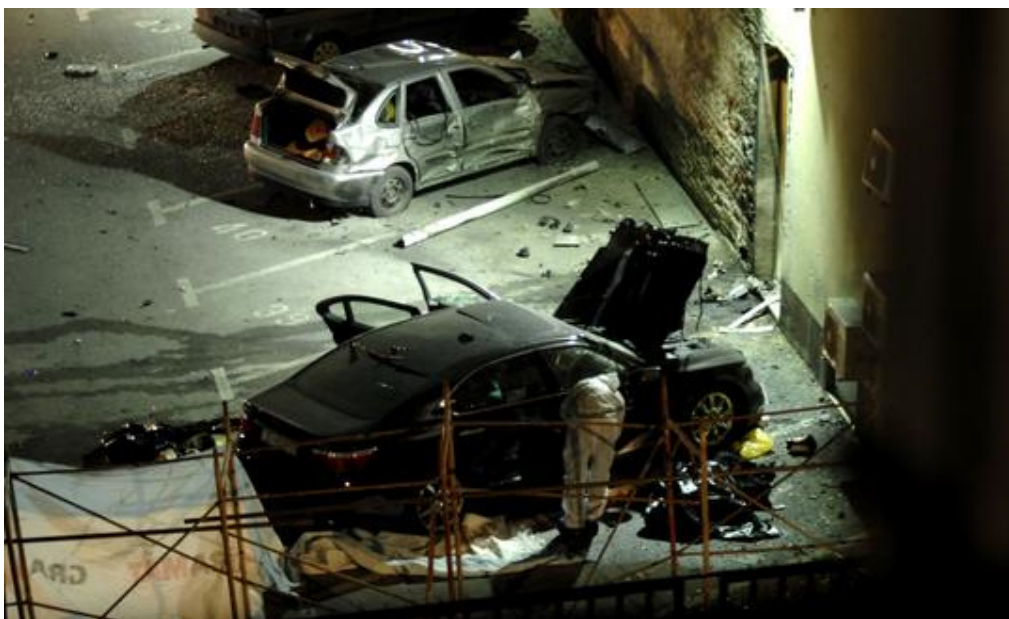
Ivo Pukanić i Niko Franjić ubijeni su u atentatu, u Zagrebu 23. listopada 2008. godine. Ubijeni su bombom koja je postavljena na skuter u Vlaškoj ulici kod sjedišta Nacionala, dvije ulice istočno od Trga bana Jelačića.

Ubila ih je eksplozivna naprava sastavljena od eksploziva TNT i heksogena RDX. Stručnjaci su zaključili da se zbog pronađenih tragova zacrnjenja na mjestu u blizini eksplozije, radilo o eksploziji sredstva s negativnom bilancom kisika. U eksplozivnu napravu pridodan je i armaturni čelik. Ubojice su tu smjesu smjestili u prostoru ispod sjedala skutera gdje se nalazio spremnik za kacigu.

Skuter marke Peugeot ranije toga dana dovezen je u dvorište pokraj redakcije Nacionala gdje se nalazi parkiralište i parkiran je svega nekoliko metara od Pukanićevog osobnog automobila. Eksplozivnu napravu ubojice su detonirali daljinskim kada su vidjeli Ivu Pukanića u društvu sa Nikom Franjićem kako se

približava automobilu. Eksplozija je bila toliko jaka da su obojica preminula na mjestu.

Robert Matanić, organizator skupine koja je ubila Pukanića, osuđen je na 35 godina zatvora, a neposredni izvršitelj ubojstva Željko Milovanović, koji je postavio napravu, na 40 godina. Milenko Kuzmanović za kazneno djelo pomaganja izvršitelju osuđen je na 5 godina. Bojan Gudurić, koji je Pukanića trebao ubiti hicem iz snajperske puške ako zakaže eksploziv, osuđen je na 33 godine zatvora. Za pomaganje u ubojstvu, Luka Matanić i Amir Mafalani su osuđeni na 16 godina. [31]

Sl.br.16 Automobil Ive Pukanića nakon eksplozije

<https://m.vecernji.hr/media/img/ef/86/53795ce9108979f3056e.jpeg>

15.02.2021.

7. STRATEGIJA EU ZA BORBU PROTIV TERORIZMA

Strategija podrazumijeva najvišu sposobnost države i društva u pogledu osiguranja nacionalnih interesa. Definirana je kao umijeće efikasne primjene nacionalnih resursa radi ostvarenja nacionalnih interesa.

Vijeće Europske Unije (The Council of the European Union) 2005. godine usvojilo je Protuterorističku strategiju EU (The European Union Counter-Terrorism Strategy), čiji je cilj globalna borba protiv terorizma uz poštovanje ljudskih prava te ostvarenje sigurnije Europe koja svojim građanima treba omogućiti život na području slobode, sigurnosti i pravde.

Strategija je usmjerena na četiri stupa djelovanja:

- Prevencija
- Zaštita
- Progon
- Odgovor

[32]

Prevencija

Uklanjanje uzroka radikalizacije i novačenja terorista jedan je od ključnih prioriteta EU-a. Stup „prevencije” usmjeren je na borbu protiv radikalizacije i novačenja terorista utvrđivanjem metoda, propagande i instrumenata kojima se koriste teroristi. EU pomaže u koordinaciji nacionalnih politika, utvrđivanju dobre prakse i razmjeni informacija.

Strategija EU-a za borbu protiv radikalizacije i novačenja terorista revidirana je 2014., a cilj joj je borba protiv radikalizacije i novačenja s obzirom na nove trendove, kao što su izolirani teroristički napadi, strani borci i upotreba društvenih medija među teroristima. Dodatno je izmijenjena nizom zaključaka Vijeća o odgovoru na terorističke napade na području EU-a.

[32]

Iako glavnu odgovornost za borbu protiv kriminala i jamčenje sigurnosti imaju države članice, teroristički napadi posljednjih godina ukazali su na činjenicu da je sigurnost ujedno i pitanje zajedničke odgovornosti. EU pomaže državama članicama i na taj način doprinosi zaštiti svojih građana.

Djelovanja EU-a u tom području uključuju:

- unapređenje razmjene informacija
- jačanje kontrola na vanjskim granicama⁵³
- sprečavanje radikalizacije na internetu⁵⁴
- poboljšanje nadzora nad vatrenim oružjem
- digitalizaciju pravosudne suradnje
- sprječavanje financiranja terorizma⁵⁵
- usklađivanje uporabe podataka o putnicima u zračnom prometu
- jačanje suradnje s državama koje nisu članice EU-a. [33]

13. ožujka 2020. Vijeće je s ciljem borbe protiv terorizma ažuriralo takozvani EU-ov popis terorista, na kojem su navedene osobe, skupine i subjekti na koje se primjenjuju mjere ograničavanja. Osobama, skupinama i subjektima s popisa zamrzavaju se sredstva i druga financijska imovina u EU-u. Osim toga, subjektima iz EU-a zabranjeno je stavljati im na raspolaganje sredstva i gospodarske resurse. [34]

Europska komisija je 24. srpnja 2020. usvojila novu Strategiju EU Sigurnosne unije za razdoblje 2020. do 2025. Od borbe protiv terorizma i organiziranog kriminala, preko sprečavanja i otkrivanja hibridnih prijetnji i povećanja otpornosti kritične infrastrukture, do promicanja kibernetičke sigurnosti i poticanja istraživanja i inovacija, strategija postavlja alata i mjera koje će se razviti tijekom

⁵³ Povećano osiguranje na graničnim prijelazima, dodatno jačanje sigurnosti postupka izdavanja vize za kratkotrajni boravak.

⁵⁴ Nadležna tijela u državama članicama bit će ovlaštena da pružateljima usluga izdaju naloge da uklone teroristički sadržaj ili mu onemoguće pristup u svim državama članicama. Internetske platforme potom će u roku od jednog sata takav sadržaj morati ukloniti ili mu onemogućiti pristup.

⁵⁵ Članak 98.: Financiranje terorizma, Kaznenog Zakona (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21)

sljedećih 5 godina kako bi se osigurala sigurnost u našem fizičkom i digitalnom okruženju. Jedan od četiri prioriteta Strategije sigurnosne unije je „Zaštita Europljana od terorizma i organiziranog kriminala“. Strategija najavljuje usvajanje Programa za borbu protiv terorizma za EU, zajedno s obnovljenom akcijom za sprečavanje i suzbijanje radikalizacije. [35]

Zaštita

Zaštita građana i infrastrukture te smanjenje izloženosti napadima drugi je prioritet strategije EU-a za borbu protiv terorizma.

U to spadaju zaštita vanjskih granica, poboljšanje sigurnosti prometa, zaštita strateških ciljeva i smanjenje izloženosti kritične infrastrukture.

Komisija podupire države članice EU-a u jačanju zaštite građana i kritične infrastrukture od terorističke prijetnje na niz načina. To uključuje olakšavanje izgradnje mreže, poticanje prekogranične i javno-privatne suradnje, organiziranje zajedničkih treninga, promicanje bliže koordinacije u nabavi i financiranju projekata s policijom Fonda za unutarnju sigurnost (ISF-P) i programom Obzor 2020.

EU je usvojila zakonodavstvo za smanjenje pristupa prethodnicima eksploziva i zaštitu kritične infrastrukture, a također je usvojila akcijske planove za prevenciju i odgovor na terorističke napade korištenjem kemijskih, bioloških, radioloških i nuklearnih (CBRN) materijala i za zaštitu javnih prostora . [32]

Progon

Cilj je progon terorista preko granica, uz poštovanje ljudskih prava i međunarodnog prava.

Za postizanje tih ciljeva EU se usredotočio na:

- jačanje nacionalnih sposobnosti

- poboljšanje suradnje i razmjene informacija između policije i pravosudnih tijela
- suzbijanje financiranja terorizma
- lišavanje terorista sredstava za potporu i komunikaciju.

Komisija je 2016. godine usvojila Akcijski plan za jačanje borbe protiv financiranja terorizma. Akcijski plan ima za cilj otkrivanje i sprečavanje kretanja sredstava i druge imovine, pomaganje provođenju zakona u praćenju financijskih kretanja i ometanje izvora prihoda. [32]

Odgovor

Priprema za posljedice terorističkog napada, upravljanje njima i svođenje tih posljedica na najmanju moguću mjeru četvrti je cilj strategije EU-a za borbu protiv terorizma.

Taj se cilj postiže poboljšanjem sposobnosti za nošenje s posljedicama, koordinaciju odgovora te ispunjavanje potreba žrtava.

Među prioritete u tom području spadaju:

- razvoj aranžmana EU-a za koordinaciju odgovora na krize
- revizija mehanizma za civilnu zaštitu
- razvoj alata za procjenu rizika
- razmjena najbolje prakse u pružanju pomoći žrtvama terorizma.

Primjer djelovanja je stvaranje centra EU-a za žrtve terorizma (pilot program Europskog parlamenta).

Posljednjih godina prioritete su uključivali:

- utvrđivanje aranžmana za provedbu klauzule solidarnosti od strane EU-a odlukom Vijeća donesenom u lipnju 2014.

- preispitivanje aranžmana EU-a za koordinaciju odgovora na hitne i krizne situacije koji su u lipnju 2013. zamijenjeni aranžmanima za integrirani odgovor EU-a na političku krizu
- preispitivanje zakonodavstva EU-a o civilnoj zaštiti krajem 2013. [32]

Suradnja s međunarodnim partnerima

Strategijom EU-a za borbu protiv terorizma treba djelovati na globalnoj razini. Sigurnost EU-a blisko je povezana sa situacijom u drugim zemljama, a posebno u susjednim državama.

U lipnju 2014. Europsko vijeće pozvalo je na uspostavu učinkovite politike za borbu protiv terorizma kojom se objedinjuju unutarnji i vanjski aspekti. U veljači 2015. čelnici EU-a naglasili su potrebu za većom suradnjom EU-a s trećim zemljama na pitanjima sigurnosti i borbe protiv terorizma.

19. lipnja 2017. Vijeće je u svojim zaključcima o vanjskom djelovanju EU-a u borbi protiv terorizma naglasilo potrebu za:

- većom dosljednosti između unutarnjih i vanjskih djelovanja u području sigurnosti,
- jačanjem uloge agencija za pravosuđe i unutarnje poslove u odnosu na treće zemlje.

Napomenuto je da misije i operacije u okviru zajedničke sigurnosne i obrambene politike moraju imati veću ulogu u borbi protiv terorizma.

U odnosima EU-a i trećih zemalja program borbe protiv terorizma prisutan je na mnogo načina, uključujući:

- političke dijaloge na visokoj razini
- donošenje klauzula i sporazuma o suradnji ili specifičnih projekata pomoći
- projekte za izgradnju kapaciteta sa strateški važnim zemljama.

U borbi protiv terorizma EU surađuje sa zemljama:

- na zapadnom Balkanu
- u Africi (sjevernoj Africi)
- na Bliskom istoku
- u Sjevernoj Americi
- u Aziji.

Suradnja sa SAD-om temeljna je sastavnica strategije EU-a. Posljednjih godina postignuti su sporazumi o suradnji u područjima poput financiranja terorizma, prijevoza i granica, uzajamne pravne pomoći i izručenja. Vlasti SAD-a sve više i sve bliže surađuju s Europolom i Eurojustom.

EU također blisko surađuje s drugim međunarodnim i regionalnim organizacijama na izgradnji međunarodnog konsenzusa i promicanju međunarodnih standarda u borbi protiv terorizma.

EU surađuje s UN-om i Globalnim forumom za borbu protiv terorizma, kao i s regionalnim organizacijama poput Vijeća Europe, OESS-a, Lige arapskih država i Organizacije islamske suradnje.

U sklopu suradnje s UN-om i nakon niza rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a EU je donio mjere ograničavanja protiv osoba ili subjekata povezanih s mrežom Al-Qaida. [32]

8. ZAKLJUČAK

Jedna od najvećih prijetnji današnjice za sigurnost države i društva je terorizam. Iako terorizam postoji od davnih vremena, teroristički napadi koji se događaju danas odnose brojne žrtve, a ujedno utječu na politička, gospodarska, športska, kulturna i brojna događanja u svijetu.

Država mora održati sigurnost od vanjskih prijetnji, također mora pružiti sigurnost u odnosu na unutarnje prijetnje koje su potencijalna ili stvarna opasnost državnom karakteru, vladavini ili teritorijalnom i demografskom integritetu. Tehnike terorizma u današnjem svijetu su suvremene, i terorizam danas postaje sofisticiraniji od prethodnih oblika, ali nije promjenjiv u svojoj biti.

Auto-bombe su u suvremeno doba postale jedan od glavnih sredstava terorističkih napada. Zbog napredovanja tehnologije vrlo lako se mogu napraviti, postaviti i aktivirati.

Da bi se spriječili teroristički napadi i samo korištenje auto-bombi potrebna je međusobna suradnja zemalja članica EU-e ali i svih država svijeta koje su više ili manje potencijalne mete terorista. Republika Hrvatska je donijela niz propisa u vezi sprječavanju terorizma. U Republici Hrvatskoj cijeli sigurnosno-obavještajni sustav ima obvezu prevencije i borbe protiv mogućih terorističkih prijetnji. Policija i Sigurnosno obavještajna agencija imaju temeljnu ulogu u borbi protiv terorizma i svih drugih prijetnji po sigurnost građana i države u cjelini. SOA prikuplja i analizira podatke koji su značajni za nacionalnu sigurnost. O svojim saznanjima SOA kontinuirano izvješćuje državni vrh i ostala državna tijela pružajući im obavještajnu potporu u donošenju informiranih odluka u svezi zaštite nacionalne sigurnosti, interesa i građana Republike Hrvatske.

Teroristička prijetnja na teritoriju Republike Hrvatske i dalje je niska. Iako se mogućnost terorističkog napada ne može isključiti, tijekom 2019. godine u Republici Hrvatskoj nije bilo indikatora koji bi ukazivali na povećanje terorističke prijetnje. Jedan od rizika jest i prolazak osoba koje podržavaju ili simpatiziraju terorističke skupine preko teritorija Republike Hrvatske. SOA u smanjivanju rizika od ovog izazova poduzima odgovarajuće preventivne aktivnosti u cilju zaštite Republike Hrvatske, ali i ostalih europskih država.

Sigurnosne provjere jedan su od osnovnih preventivnih alata kojima se želi ojačati sigurnost organizacija, odnosno spriječiti da pojedinci za koje postoje sigurnosne zapreke ili rizici dođu u dodir s klasificiranim podacima ili obnašaju dužnosti na kojim mogu nanijeti štetu sigurnosti i interesima Republike Hrvatske.

[36]

Svakim danom terorizam je zbog mogućnosti pristupa internetu, medijima i drugim izvorima oglašavanja sve jači i jači, zbog toga je potrebno konstantno razvijati nove mjere zaštite, suzbijanja i onemogućenja jačanja terorizma.

9. LITERATURA

Knjige ,stručni članci i članci s interneta:

[1] Cvjetković, Branko, mr.sc., Terorizam-sredstva i posljedice, Split, Kupola, LAUS, 2002. ISBN: 953-190-120-1

[2] Kalinić, Pavle, Teror i terorizam, Zagreb, Naklada jesenski i Turk,2003. ISBN: 953-222-142-5

[3] Bilandžić, M. Sjeme zla- elementi sociologije terorizma, Plejada d.o.o., Zagreb i Synopsis d.o.o., Sarajevo, 2010. ISBN: 978-953-56047-9-2

[4] Pađen, B., Dekonstrukcija mita o globalnom terorizmu: trendovi u suvremenom terorizmu, Međunarodne studije : časopis za međunarodne odnose, vanjsku politiku i diplomaciju, Vol.14 No.2 2014. :

http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=211345>

15.02.2021.

[5] Marić, S. Terorizam kao globalni problem

file:///C:/Users/User/Downloads/MA11_6_Maric_Terrorizam.pdf 15.02.2021.

[6]https://www.start.umd.edu/pubs/START_MassCasualtyExplosivesAttacksIraqAfghanistan_BackgroundReport_June2017.pdf 22.08.2021.

[7] Liesbeth van der Heide (3042405) / University of Utrecht / Master Thesis / International Relations, INDIVIDUALTERRORISM INDICATORS OF LONE OPERATORS

<file:///C:/Users/User/Downloads/MA%20Thesis%20Liesbeth%20van%20der%20Heide.pdf> 15.02.2021.

[8] Mark Hamm and Ramon Spaaj, Lone Wolf Terrorism in America: Using Knowledge of Radicalization Pathways to Forge Prevention Strategies

<https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/grants/248691.pdf> 22.8.20210.

- [9] Perešin, A. Državni terorizam: borba za slobodu ili teški zločin?
[file:///C:/Users/38598/Downloads/PA_3_Peretin%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/38598/Downloads/PA_3_Peretin%20(1).pdf) 15.02.2021.
- [10] Mirko Bilandžić, Aleksandra Grubić, Samoubilački terorizam: strateške i socijetalne dimenzije
file:///C:/Users/38598/Downloads/17_Bilandzic_Grubic.pdf 22.8.2021.
- [11] <https://cpost.uchicago.edu/about/history/> 22.08.2021.
- [12] https://military.wikia.org/wiki/Car_bomb 15.02.2021.
- [13] <https://aoav.org.uk/2017/evolution-suicide-car-bombs/> 15.02.2021.
- [14] https://bib.irb.hr/datoteka/752600.Bozic_Lukic_Petrovic_Eksplozivi_u_teroristickim_napadima.pdf 15.02.2021.
- [15] <https://aoav.org.uk/acting-on-weapons/key-work/#improvised-explosive-devices> 22.08.2021.
- [16] https://hr2.wiki/wiki/Oklahoma_City_bombing 22.08.2021.
- [17] [file:///C:/Users/38598/Downloads/Sandra_Hrabar_politicki_terorizam_i_ekstremizam_u_zapadnoj_Europi_u_drugoj_polovici_20_stoljeca_R5%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/38598/Downloads/Sandra_Hrabar_politicki_terorizam_i_ekstremizam_u_zapadnoj_Europi_u_drugoj_polovici_20_stoljeca_R5%20(1).pdf) 22.08.2021.
- [18] <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=27795> 22.08.2021.
- [19] <https://cain.ulster.ac.uk/events/bfriday/events.htm> 22.08.2021.
- [20] <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=24237> 22.08.2021.
- [21] <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1994/04/07/8-killed-40-injured-in-car-bomb-blast-at-israeli-bus-stop/6feb4aef-1e8f-4d32-bfe5-79bf5d468760/> 22.08.2021.
- [22] https://en.wikipedia.org/wiki/Dizengoff_Street_bus_bombing 22.08.2021.
- [23] <https://whitehouse.gov1.info/cyber-warfare/inspire-magazine.html> 15.02.2021.
- [24] http://www.ruraltx.com/terrorists_chlorine_bombs.pdf 15.02.2021.
- [25] [https://www.files.ethz.ch/isn/91065/2005-11_\(FILE\)1188301256.pdf](https://www.files.ethz.ch/isn/91065/2005-11_(FILE)1188301256.pdf) 22.08.2021.
- [26] <https://balkans.aljazeera.net teme/2019/3/23/anatomija-isil-nastanak-rast-i-pad> 22.08.2021.

[27] file:///C:/Users/38598/Downloads/Car_Bombs_as_Weapons_of_War_0.pdf
22.08.2021.

[28] <https://povijest.hr/nadanasnjidan/mafija-ubila-talijanskog-suca-automobilom-bombom-1992/> 15.02.2021.

[29] <https://100posto.jutarnji.hr/news/najveceg-borca-protiv-sicilijanske-mafije-bescutno-su-likvidirali-njegovom-nasljedniku-prijeti-ista-sudbina.html>
15.02.2021.

[30] <https://www.croexpress.eu/hr-iseljenstvo/9787/teroristicki-napad-1995-u-rijeci-sa-70-kila-tnt-a-zabio-se-u-policijsku-postaju-hrvatska-ce-gorjeti-od-automobila-bombi/> 15.02.2021.

[31] <https://www.nacional.hr/atentat-na-ivu-pukanica-11-godina-poslije-istrazitelji-vise-ni-ne-traze-narucitelje/> 15.02.2021.

[32] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=LEGISSUM%3A33275> 15.02.2021.

[33] <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/fight-against-terrorism/>
15.02.2021.

[34] <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/fight-against-terrorism/history-fight-against-terrorism/> 15.02.2021.

[35] https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/counter-terrorism_en
15.02.2021.

[36] <https://www.soa.hr/files/file/Javno-izvjesce-2019.pdf> 17.09.2021.

[37]
https://www.jstor.org/stable/resrep04117?seq=2#metadata_info_tab_contents
17.09.2021.

[38] <https://www.history.com/this-day-in-history/2016-nice-terrorist-attacks>
17.09.2021.

Zakoni i propisi:

[39] NN 12/2009, Opće deklaracije o ljudskim pravima
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2009_11_12_143.html
22.8.2021.

[40] NN 10/2007, Zakon o potvrđivanju Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju terorizma https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2007_11_10_139.html 22.8.2021.

[41] NN 125/2011, Kazneni Zakon https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_11_125_2498.html 22.8.2021.

[42] NN 136/2012, Akcijski plan za prevenciju i suzbijanje terorizma https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_12_136_2887.html 22.08.2021.

[43] NN 73/2017, Strategija Nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_07_73_1772.html 22.08.2021.

[44] NN 108/2017, Zakon o sustavu domovinske sigurnosti https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_11_108_2489.html 22.08.2021.

Popis slika

[45] Slika br.1: Auto-bomba u Iraku, sastavljena od više artiljerijskih granata skrivenih u stražnjem dijelu kamiona https://military.wikia.org/wiki/Car_bomb 15.02.2021.

[46] Slika br.2: Federalna zgrada Alfreda P. Murraha nakon bombardiranja <https://asayamind.com/img/politics-law-government/73/oklahoma-city-bombing.jpg> 22.08.2021.

[47] Sl.br.3 Ispred trgovina u blizini vrha Cavehill Rooda, nakon eksplozije <https://c8.alamy.com/comp/EPX754/cavehill-road-shopping-centre-belfast-northern-ireland-21st-july-1972-EPX754.jpg> 22.08.2021.

[48] Slika br.4: Izgled željezničke stanice York Road nakon eksplozije <https://cain.ulster.ac.uk/events/bfriday/nio/photo7.gif> 22.08.2021.

- [49] Slika br.5: Spomen obilježje izgrađeno na mjestu napada
https://en.wikipedia.org/wiki/Afula_bus_suicide_bombing#/media/File:Piguaafula.jpg 22.08.2021.
- [50] Slika br.6: Spomen obilježje žrtvama napada
https://en.wikipedia.org/wiki/Dizengoff_Street_bus_bombing#/media/File:Bus_n_o_5_bombing.jpg 22.08.2021.
- [51] Slika br.7: Zastava Al-Queda
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/30/Flag_of_Jihad.svg/1200px-Flag_of_Jihad.svg.png 15.02.2021.
- [52] Slika br.8: Časopis Inspire u kojem je opisan postupak izrade bombe u kuhinji <https://whitehouse.gov1.info/cyber-warfare/inspire-magazine.html>
15.02.2021.
- [53] Slika br.9: Nairobi nakon eksplozije auto-bombe
https://en.wikipedia.org/wiki/1998_United_States_embassy_bombings#/media/File:1998_United_States_embassy_in_Nairobi_bombings_IDF_relief_VII.jpg
22.08.2021.
- [54] Slika br.10: oklopljeni SVBIED https://www.mei.edu/sites/default/files/inline-images/6_HTS_uparm-pickup-SVBIED.jpg 22.08.2021.
- [55] Slika br.11: Ulica Via D'Amelio nakon napada auto-bombom
<https://povijest.hr/nadanasnjidan/mafija-ubila-talijanskog-suca-automobilom-bombom-1992/> 15.02.2021.
- [56] Slika br.12: Sudac Giovanni Falcone
<https://www.lidentitadiclio.com/giovanni-falcone-storia-del-magistrato-che-sfido-la-mafia/> 15.02.2021.
- [57] Slika br.13 Autocesta Capaci nakon eksplozije
https://www.lifeinitaly.com/wp-content/uploads/2018/08/capaci_autostrada.jpg
15.02.2021.

[58] Slika br.14: Slika nakon napada na policijsku upravu u Rijeci 1995.god.
<https://riportal.net.hr/teroristicki-napad-1995-u-rijeci-na-danasnji-dan-zabio-se-auto-bombom-u-policijsku-postaju/> 15.2.2021.

[59] Slika br.15: Ivo Pukanić (lijevo) i Niko Franjić (desno)
<https://www.nacional.hr/wp-content/uploads/2017/10/DSCF5537.jpg>
15.02.2021.

[60] Slika br.16:2 Automobil Ive Pukanića nakon eksplozije
<https://m.vecernji.hr/media/img/ef/86/53795ce9108979f3056e.jpeg> 15.02.2021.

Popis tablica i grafova:

[61] Tablica 1: 10 zemalja u kojima su se najviše koristili eksplozivi kao terorističko sredstvo
https://www.start.umd.edu/pubs/START_MassCasualtyExplosivesAttacksIraqAfghanistan_BackgroundReport_June2017.pdf 22.08.2021.

[62] Tablica 2: Broj samoubilačkih terorističkih napada od 1981. do 2011.
file:///C:/Users/38598/Downloads/17_Bilandzic_Grubic.pdf 22.08.2021.

[63] Tablica 3: Radijus oštećenja na temelju težine eksploziva i vrsta bombe
https://www.dhs.gov/xlibrary/assets/prep_ied_fact_sheet.pdf 22.08.2021.

[64] Graf 1: Prosječna smrtnost terorističkih napada eksplozivnim napravama od 1970. do 2016.
https://www.start.umd.edu/pubs/START_MassCasualtyExplosivesAttacksIraqAfghanistan_BackgroundReport_June2017.pdf 22.08.2021.

[65] Graf 2: Broj žrtava u samoubilačkim napadima od 1982. do 2019.
https://cpost.uchicago.edu/research/suicide_attacks/dsat_online/ 22.08.2021.